

الرَّد الوافرُ على الأئِثم الفاجر

يعنى

د یار رسول الله آواز

مؤلف

ابو محمد امین الله البشای

حَفَظَهُ اللهُ تَعَالَى

مکتبہ محمدیہ

منگل مارکت بیرون گنج پشاور

Ketabton.com

کل حقوق محفوظ دی

کتاب ————— «د یار رسول الله آواز» (بے مطلبه چغه)

مؤلف ————— شیخ القرآن والحديث ابو محمد امين الله

البشاورى حفظه الله ورعاه

کمپوزنگ ————— ابوزهير سيف الله البشاورى (عفى الله عنه)

تاریخ ————— (۱۴۳۱ھ محرم الحرام ۲۹)

ضبع دوم ————— الموافق (۲۰۱۰/۱/۱۵ء)

ناشر

مکتبه محمدیه

بیرون گنج گیت منگل مارکیت پینسور بنار

03018828402 ولی الله

الْحَمْدُ لِلّٰهِ، نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنْ شُرُورِ
أَنفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللّٰهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلْ
فَلَا هَادِيَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ ؕ

اما بعد : الله رب العالمين خپل رسول محمد ﷺ ټول
امت ته راليرلې دى، دى دپاره چه امت كښ د الله په ذات او
صفاتو يقين راشي او د ايمان او د توحيد په نور باندې
رنگ شى، او د هر قسم شرك، كفر، بدعت او د ضلال نه
بچ پاتې شى، او دا په هر نبى فرض وى چه هغه به خپل
امت ته د خير خبرې وړاندې كوى او د ټولو غلطو او شري
خبرو نه به ئې منع كوى لكه دا خبره په صحيح حديث د
مسلم (۱۲۶/۲) او ابن ماجه (رقم: ۳۹۵۶) كښ راغلى ده
(إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِيٌّ قَبْلِي إِلَّا كَانَ حَقًّا عَلَيْهِ أَنْ يَدُلَّ أُمَّتَهُ عَلَى مَا
يَعْلَمُهُ خَيْرًا لَهُمْ وَيُنْذِرَهُمْ مَا يَعْلَمُهُ شَرًّا لَهُمْ الحديث).

وَالرَّسُولُ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿النساء/ ۵۹﴾

(که ستاسو په څه خبره کښ جگړه راشی نو الله اود هغه رسول ته ئې واپس کړی، که چرې ایمان لری په الله او په ورځ روستنی، دا کار ډیر غوره او ښائسته انجام والای) علامه ابن کثیر ددې آیت لاندې لیکي: «هرخوک چه فیصله د الله کتاب او د رسول الله ﷺ سنت ته نه پیش کوی نو هغه کافر دی»۔ (تفسیر ابن کثیر ۱/ ۵۱۸)

او هغه مسئله دا ده چه آیا «یا محمد» او «یا رسول الله» وئیل د رسول الله ﷺ د وفات نه روستو یا د وړاندې (جدا) ځای نه غائبانه آواز کول جائز دی او که نه؟ ددې مسئلې تحقیق تاسو دلته اؤگوری او بیا د ځان سره انصاف اؤکړی، اودا اؤوایی چه «اللَّهُمَّ اسْتَهْدِيكَ لَارْشِدِ أَمْرِي» (ایه الله! زه تا نه د ډیر هدایت والا خبره غواړم)۔

او په اخلاص سره داسې اؤوایی:
﴿اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾

(ایه الله! ما ته نیغه لاره اوښایه!)۔

له هغه اؤگده دعاء اولوله کومه به چه رسول الله ﷺ په

(زمانه مخکښ هیڅ نبی داسې نشته چه مگر په هغه باندې دا لازم وه چه خپل امت ته به هغه خیر ښائی کوم چه ده ته معلوم دی او یروی به ئې د هغه شر نه چه ده ته معلوم دی)۔

نو که یو سرې وائی چه دا مسئله د رسول الله ﷺ نه نقل شوی نه ده، لیکن د خیر خبره ده، نو عمل پرې مستحب دی، نو غلط وائی، ددې مذکوره حدیث نه مخالف ده۔

نو هره مسئله باندې دلیل د قرآن او د سنت صحیحه رد اجماع نه پیش کول فرض دی، که هغه د عقیدې مسئله وی او که د احکامو سره تعلق لری۔

هرکله چه دا معلومه شوه نو دلته بعضې ناپوهانو یوه مسئله خلقو ته پیش کړې او پیش کوی ئې بلکه په ساجدو کښ ئې لیکي او خوک چه په هغه مسئله رد وی، نو هغوی ورته کافر او بې دینه وائی، نور اځئی چه دا مسئله په قرآن او سنت کښ اؤگورو، ځکه چه د اختلاف ختمولو دپاره الله تعالی قرآن او احادیث رالیرلی دی۔

الله تعالی فرمائی: ﴿فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ

(چالہ چہ یو صفت نہ وی ورکریے شوے او هغه ئے خار
کبن بنکاره کوی، دا داسے دے لکه د دروغو دوه جامے ئے
چہ اغوستی وی)

نوزۀ اوس - ان شاء الله - پدے رسالے سره جواب ورکوم
تول اهل بدعت ته او هغوی دے دا اُوگوری او دارساله
یواخے دا مسئلہ نہ ذکر کوی بلکه دا مشتمله ده په ډیرو
قواعدو او اصولو او دلائل شرعیو باندے نو - ان شاء الله -
چہ زیاته مفیده به وی، ځکه چہ ما په خوب کبن ددے
کسانو رغړول او ذلیل کول لیدلی دی، پس د استخاره
کولو نه.

دے رساله کبن به د حق دلائل مخکبن ذکر کیری
تفصیلاً او بیا به د باطل پرستو څه دلیلونه او د هغه
صحيح جوابونه ذکر کیری - ان شاء الله -
وما توفیقی الا بالله علیه توکلت والیه انیب
(ثلاثاء صفر المظفر ۲۰/۱۲/۱۴ هجری)

○○○○○○○

تهجدو کبن لوستله :
(اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرَائِيلَ وَمِيكَائِيلَ، عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) تر
آخر پورے۔ نو الله پاک به حق در نصیب کړی، هر طرف ته
چہ وی۔

او ددے رسالے باعث په مونږ باندے ډیر علماء وو او
مولوی اسد الله ننګر هاري ما ته یوه رساله راوړله چہ د
هغه نوم «احسن المآرب» دے او په هغه کبن ئے غیر الله ته
چغه وهل جائز کړی دی، او هر غائب ته آواز کول ئے حلال
ګنړلی دی چہ دهغه رسالے نه زمونږ ګرد و نواح ډیرو
مبتدعینو استدلالات کول ځکه د دوی په نزد د شامی
عبارت د قرآن او حدیث نه زیات اهمیت لری، شامی څه
چہ هره توره کرځه د دوی په نزد معتبر دلیل دے، تردے چہ
یو په نوم ملا ما پسے د ډیرو کتابونو حوالے راوړلې چہ
هغه کتابونه هغه لیدلی هم نه دی، لیکن د دغه مذکوره
رسالے نه ئے لیکل کړی وو۔

او ددے مثال حدیث کبن دے : (الْمُتَشَبِّعُ بِمَا لَمْ يُعْطَ
كَالْبَيْسِ ثَوْبِي زُورٌ) (بخاری ۷۸۵۱۲) مسلم (۲۰۶۱۲)

نرمذی (۲)

د حق پرست دليلو نه او تائيدات

هره مسئله قرآن او سنت کښ شته نو اول د هغه نه
دليل ذکر کول ضروري وي او قرآن او سنت ناقص نه دی
لکه څرنگ چه باطل پرست دا غلط گمان لري :

اول عظيم دليل د قرآن کریم نه :

(قال الله تعالى في قوله الصادق :

﴿لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ۖ
قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا ۚ فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ
يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

(سورة النور آيت ۶۳ پاره ۱۸)

(الله رب العزت فرمائي: مه گرځوي آواز رسول الله ته په
خپل مينځ کښ داسه لکه تاسو چه يو بل ته آواز کوي،
الله هغه کسان پيژني چه ستاسو نه پتيري، پس اودې
يربړي هغه کسان چه د رسول الله ﷺ د امر او حکم
خلاف کوي چه يا خوبه پرې فتنه راشي او يا به د سپري

دوی ته دردناک عذاب)

دا د آيت حاصل دا دے۔ ددې آيت کریمه په تفسير کښ
د حق پرست علماؤ تفسيرونه او گوره !

علامه ابن کثير (۳/۶۰۳) کښ فرمائي :

(قَالَ الضَّحَّاكُ: كَانُوا يَقُولُونَ يَا مُحَمَّدُ يَا أَبَا الْقَاسِمِ
فَنَهَاهُمْ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنْ ذَلِكَ إِعْظَامًا لِلنَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَقُولُوا يَا
نَبِيَّ اللَّهِ، يَا رَسُولَ اللَّهِ وَهَكَذَا قَالَ مُجَاهِدٌ وَسَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ
وَقَالَ قَتَادَةُ: أَمَرَ اللَّهُ أَنْ يُهَابَ نَبِيُّهُ ﷺ وَأَنْ يُحَجَّلَ وَأَنْ يُعْظَمَ
وَأَنْ يُسَوَّدَ)

(ضحاک وئيلي چه صحابه کرامو به رسول الله ﷺ ته
يا محمد او يا ابا القاسم وئيلو نو الله تعالی ددې نه منع کړل
دپاره د تعظيم د نبی ﷺ او ورته ئې اوفرمايل : چه داسه
وايي يا نبی الله او يا رسول الله۔ دغه شان خبره مجاهد او
سعيد بن جبیر کړيده او قتاده وئيلي دي چه الله تعالی
حکم فرمائيله دے چه د هغه د نبی د حکم نه هيبت او کرې
شي او د هغه تعظيم او اجلال او اکرام او کرې شي)۔

حاصل دا دے چه دے آيت کښ الله پاک د (يا محمد) د
وئيلو نه منع کړې ده، ځکه دا د نبی ﷺ په ادبي ده، او د

نبی علیه السلام مشروع تعظیم کول پکار دی، دایو تفسیر دے پدے آیت کنب نو چه قرآن د (یا محمد) نه منع اوکړه نو بیا کوم کس دے چه هغه پدے کنب اجازت ورکړی او که نه دا آیتونه ستاسو په نزد هیڅ حقیقت نه لری یا منسوخ شوی دی، لکه په هر ځای کنب دا خلق وائی چه دا منسوخ شوی دی او دا منسوخ دی، دارنگه د قرآن په مقابله کنب د بل کتاب هیڅ حیثیت نه شته، چه انسان هغه پیش کړی او دا به مفصله روستو راشی.

دارنگه اوگوره تفسیر قرطبی (۳۲۲/۱۲)

(يُرِيدُ، يُصِيحُ مِنْ بَعْدِ يَا أَبَا الْقَاسِمِ بَلْ عَظُمُوهُ كَمَا قَالَ فِي الْحُجَرَاتِ) - (یعنی مراد د الله تعالی دا دے چه د وړاندے نه چغې وهل مه کوی بلکه د رسول الله ﷺ تعظیم اوکړی).
دارنگه تفسیر علاء الدین الخازن (۳۶۵/۳) کنب دی:
(وَقِيلَ مَعْنَاهُ لَا تَدْعُوهُ بِاسْمِهِ كَمَا يَدْعُو بَعْضُكُمْ بَعْضًا يَا مُحَمَّدُ، يَا عَبْدَ اللَّهِ وَلَكِنْ فَخْمُوهُ وَعَظِّمُوهُ وَشَرِّفُوهُ الْخ).

(معنی دا ده چه په نوم باندے رسول الله ﷺ ته آواز مه کوی لکه یو بل ته چه آواز کوی داسے مه وایی: یا محمد یا عبد الله بلکه عزت او عظمت د رسول الله ﷺ اوساتی)

علامه محمد بن احمد جزى الکلبی په کتاب التسهیل (۱۹۳/۱) د سورة المائدے د آیت ﴿إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ يَا عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ﴾ لاندے لیکلی دی:
«نِدَاؤُهُمْ لَهُ بِاسْمِهِ دَلِيلٌ عَلَى أَنَّهُمْ لَمْ يَكُونُوا يُعَظِّمُونَهُ كَتَعْظِيمِ الْمُسْلِمِينَ لِمُحَمَّدٍ ﷺ فَإِنَّهُمْ كَانُوا لَا يُنَادُونَهُ بِاسْمِهِ» -

مطلب دا دے چه حواریون د عیسی علیه السلام نوم مبارك واخستو په آواز کولو کنب دا دلیل دے پدے چه دوی به د خپل نبی دومره اکرام او ادب نه کولو لکه چه مسلمانانو او صحابه کرامو د محمد ﷺ ادب کولو ځکه د ټولو مسلمانانو صحابه کرامو طریقه دا وه چه رسول الله ﷺ ته به دوی په نوم آواز هیچرے نه کولو، دا دلیل دے پدے چه د ټولو صحابه کرامو اجماع ده پدے چه په «یا محمد» سره آواز کول د محمد ﷺ په ادبی ده او په ادب شخص له به الله پاک سخته سزا ورکوی، او که عقید ورسره هم غلطه لری نو بیا خو هلاکت در هلاکت دے. دا عبارت تفصیل سره مطالعه کړه.

دارنگه اوگوره تسهیل (۷۳/۳):

«وَالْقَوْلُ الثَّانِي أَنَّ الْمَعْنَى لَا تَدْعُوا الرَّسُولَ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِاسْمِهِ»

(یعنی رسول الله ﷺ ته په نوم آواز مه کوی)

دارنگه علامه المفسر الشوکانی فرمائی:

«وَأَخْرَجَ عَبْدُ الْغَنِيِّ بْنُ سَعِيدٍ فِي تَفْسِيرِهِ وَابْنُ نَعِيمٍ فِي الدَّلَائِلِ عَنْهُ أَيْضاً أَيْ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فِي الْآيَةِ: لَا تَصِيحُوا بِهِ مِنْ بَعِيدٍ يَا أَبَا الْقَاسِمِ وَلَكِنْ كَمَا قَالَ اللَّهُ فِي الْحُجَرَاتِ»-

(د سعید بن جبیر او د نورو مفسرینو نه نقل دی چه رسول الله ﷺ ته په نوم د (یا محمد) سره آواز مه کوی، او دارنگه د وړاندې نه ورته چغه مه وهی).

دارنگه دا معنی پدې لاندینو تفاسیرو کښ اوگوری:

ایسر التفاسیر (۲۵۹/۳) المدارک (۳۶۵/۳) علی هامش

الخازن، روح المعانی د علامه آلوسی (۲۲۵/۱۸) قال:

وَأَخْرَجَ ابْنُ أَبِي حَاتِمٍ وَابْنُ مَرْدَوَيْهِ وَابْنُ نَعِيمٍ فِي الدَّلَائِلِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانُوا يَقُولُونَ يَا مُحَمَّدُ، يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَنَهَاَهُمُ اللَّهُ عَنْ ذَلِكَ بِقَوْلِهِ سُبْحَانَهُ: لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ الْآيَةَ اعْظَاماً لِلنَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالُوا يَا نَبِيَّ اللَّهِ وَيَا رَسُولَ اللَّهِ، وَرَوَى نَحْنُ هَذَا عَنْ قَتَادَةَ وَالْحَسَنِ وَسَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ وَمُجَاهِدٍ

وَفِي أَحْكَامِ الْقُرْآنِ لِلْسَّيُوطِيِّ: إِنَّ فِي هَذَا النَّهْيِ تَحْرِيمَ نِدَائِهِ ﷺ بِاسْمِهِ وَالظَّاهِرُ اسْتِمْرَارُ ذَلِكَ بَعْدَ وَقَاتِهِ إِلَى الْآنِ (انتهی).

د عبارت مقصد دا دی چه ابن عباس رضی الله عنه فرمائی:

رسول الله ﷺ ته په نوم آواز کول حرام دی او ظاهره خبر دا ده چه دا اوس هم حرام دی، منسوخ شوی نه دی، اوس دې د «یا محمد» ویونکې او لیکونکې سوچ او کړې دا په کوم دلیل مونږ جائز کړی دی، آیا په تاوئید ماوئیلی باندې او که نه خه حق دلیل هم شته؟ او که دوی د عبد الله بن عباس رئیس المفسرین او حسن او قتيب او سعید بن جبیر رحمهم الله نه ښه پوهیږی چه دا لوی علماء دی.

دارنگه اوگوره لاندینی تفاسیر اوگوره:

المظهری (۵۷۲/۶)، تفسیر اضواء البیان للشنقيطي (۵۱/۶) صفوة التفاسیر (۳۵۱/۳) تفسیر الطبری (۱۳۵/۱۸) الب المحیط (۴۷۶/۶)، الکبیر (۴۰۱/۲۵) تفسیر جلالین (۳۰۲) معارف القرآن (۴۵۵/۶)

«لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بِأَنْ تَقُولُوا يَا مُحَمَّدُ الْخ».

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنْ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ﴾

(سورة الحجرات آیت: ۵، پارہ ۲۶)

ترجمہ: ہغہ کسان چہ آوازونہ کوی تاتہ اے زما نبی! اخواد حجرونہ اود دیوالونونہ، اکثر دوی بے عقلہ دی۔

پس د آیت کریمہ نہ واضحہ شوہ چہ خوک رسول اللہ ﷺ تہ چغے وھی، پس د ہغے نہ چہ ہغہ د دنیا نہ لاپروا و فات شونو دا بے عقلہ دی، غویا یا خردی، نو خوک چہ د» یامحمد، او یارسول اللہ» چغے وھی، غویان او خرہ دی، بلکہ د ہغوی نہ پسے اخواتہ دی، اکثر دا قسم خلق مشرکان ہم وی۔

دے آیت پہ شان نزول کنیں د مفسرینو اقوال اؤگورہ چہ یقین تہ دا خبرہ کوزہ شی۔ (ان اراد الله بك خيراً) اود قرآن پدی بہترینو الفاظو چہ ڍیر عظمت والا دی لپ سوچ ہم اوکرہ اے مسلمانہ چہ قرآن کنیں یوہ مسئلہ شتہ نو د بل چا دلیل تہ خہ حاجت دے!

لیکن مونہ وایو چہ دا خبرہ زمونہ یواخے نہ دہ دتولو صحیح مسلمانانو او علماء کرامو او مشائخ عظامو دہ۔

وَاَيْضًا قَالَ الصَّاوِي عَلَى هَامِشٍ جَلَالَيْنِ ص (۱۰):
لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ اَيْ نِدَاءً هَ بِمَعْنَى لَا تَنَادُوهُ
بِاسْمِهِ فَتَقُولُوا يَا مُحَمَّدٌ وَلَا بِكُنْيَتِهِ فَتَقُولُوا يَا اَبَا الْقَاسِمِ
وَأَسْتَفِيدَ مِنَ الْآيَةِ اَنَّهُ لَا يَجُوزُ نِدَاءُ النَّبِيِّ ﷺ بِغَيْرِ مَا يُفِيدُ
التَّعْظِيمَ لَا فِي حَيَاتِهِ وَلَا بَعْدَ وَفَاتِهِ.

(تفسیر الطبری (۱۳۴/۱۸) عن مجاهد لا تقولوا يا محمد،
تفسير جامع البيان (۸۱/۲) البيضاوي (۱۳۶/۲) الكشف (۷۹/۳)
تفسير البحر المحیط (۳۷۵/۶) زاد المسیر (۳۷۸/۵) تفسیر
الثعالبی (۱۲۹/۳) تفسیر النهر الماد (۵۵۸/۲)

دے تولو مفسرینو د «یامحمد» پہ وئیلورد کریدے۔ نو
خوک دے چہ ہغہ ددے علماؤ نہ بنہ پوہیری او خوک دے
د صحابہ کرامو نہ بنہ عمل کونکے پہ قرآن او حدیثو او
کوم روایتو نہ چہ خلق ذکر کوی نو ہغہ اکثر ضعیف
روایات دی یا مؤول دی لکہ روستو بہ راشی ان شاء اللہ -
خکہ صحابہ کرام د رسول اللہ ﷺ د حقوقو او آدابو بنہ
پیژندونکی وو۔

دویم دلیل: د قرآن کریم نہ پدی مسئلہ باندے۔

اللہ تعالیٰ فرمائی:

اُوگورہ۔

۱- اول مشہور تفسیر علامہ ابن کثیر (۲۰۸/۴):

(قَالَ: وَقَدْ ذُكِرَ أَنَّهَا نَزَلَتْ فِي الْأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ التَّمِيمِيِّ
فِيمَا أُوْرَدَهُ غَيْرٌ وَاحِدٍ، قَالَ الْإِمَامُ أَحْمَدُ فِي مُسْنَدِهِ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ
فَذَكَرَ السَّنَدَ عَنِ الْأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ أَنَّهُ نَادَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ
فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، يَا مُحَمَّدُ، وَفِي رِوَايَةٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَلَمْ يُجِبْهُ،
فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ حَمْدِي لَزَيْنٌ وَإِنَّ ذَمِّي لَشَيْنٌ، فَقَالَ ذَلِكَ
اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ).

(دا آیت نازل شومے دے پہ بارہ د اقرع بن حابسؓ کنب
چہ دہ رسول اللہ ﷺ تہ آواز کرے وو پہ «یامحمد» او پہ
بل روایت کنب راحی چہ پہ «یارسول اللہ» سرہ او هغه پہ
کوئہ کنب وو، نورسول اللہ ﷺ جواب ورنکرو، بیادہ
اووئیل: زہ چہ د چا صفت اوکرم، هغه دولی کیڑی او د چا
بدی چہ بیان کرم هغه عیب والا گرخی، نورسول اللہ ﷺ
اوفرمایل چہ دا صفت خود اللہ دے۔

دے حدیث نہ صاف دوه خبرے معلومے شومے یوہ دا چہ
«یامحمد» لوستل ے ادبی دہ او «یارسول اللہ» وئیل پہ
حالت د حضور کنب جائز دی، لکہ دا با، روستو ذکر شی،

نو دا آیت پہ رد د «یامحمد» کنب مطلق او پہ رد د غائبانہ
«یارسول اللہ» وئیلو کنب پورہ دلیل دے، سرہ ددے حدیث
نہ لہ سوچ اوکرہ اے مسلمانہ!۔

دویم شان نزول:

(جَاءَ أَنَسٌ فَجَعَلُوا يُنَادُونَهُ وَهُوَ فِي حُجْرَتِهِ يَا مُحَمَّدُ، يَا
مُحَمَّدُ“ فَانْزَلَ اللَّهُ هَذِهِ الْآيَةَ).

(ابن کثیر ۲۰۸/۴)

(خہ کسان راغلل او «یامحمد» چغے ئے وهلے اورسول
اللہ ﷺ پہ کوئہ کنب وو نو اللہ پاک دا آیت نازل کرو چہ
نبی ﷺ تہ غائبانہ چغے وهل دے عقلہ خلقو کار دے،
دارنگہ اُوگورہ:

الخازن (۱۶۹/۴) المدارك (۱۶۸/۴) التسهيل (۵۸/۴) فتح
القدير (۶۱/۶۰/۵) القرطبي (۳۰۹/۱۶) روح المعاني
(۱۰۸/۱۵) (۱۴۳/۱۳۹/۲۶) تفسير القاسمي (۲۴۳/۱۲) و (۱۰۸/۱۵)
تفسير النهر الماد على هامشه (۴۷۵/۶) تفسير الجلالين (۴۲۷)
النصاوي (۷) حاشية المراغي (۱۲۲/۲۶) تفسير البحر المحيط
(۱۰۶/۸) تفسير زاد المسير (۱۷۸/۷) تفسير الثعالبي (۱۸۶/۴)
تفسير البرهان في مشكلات القرآن ص (۴۴۳) تفسير اضواء البيان
للشنقيطي (۶۱۵/۷) تفسير النهر الماد (۹۷۹/۳)

هغه احاديث

چه منع کونکی دی ددے بدے کلمے نه

۱- اول حديث: (عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ: كُنْتُ قَائِمًا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَجَاءَ حَبْرٌ مِنْ أَحْبَارِ الْيَهُودِ فَقَالَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدٌ فَدَفَعْتُهُ دَفْعَةً كَأَدَّ يُصْرَعُ مِنْهَا، فَقَالَ: لِمَ تَدْفَعُنِي؟ فَقُلْتُ: أَلَا تَقُولُ يَا رَسُولَ اللَّهِ! فَقَالَ الْيَهُودِيُّ: إِنَّمَا نَدْعُوهُ بِاسْمِهِ الَّذِي سَمَّاهُ بِهِ أَهْلُهُ - الحديث)

(صحيح مسلم ۱/۱۴۶) كتاب الحيض باب بيان صفة منى الرجل والمرأة وان الولد مخلوق من مائيهما)

(ثوبان رضی اللہ عنہ فرمائی: زہ در رسول اللہ ﷺ سرہ ولاړ اوم پدے کښن ديهوديانو د ملايانو نه يو ملا راغے وے وئيل: (السلام عليك يا محمد) نو ثوبان رضی اللہ عنہ فرمائی: ما دیکه کروپه داسے دیکه سره چه نزدی وے چه غورخیدلے وے د هغه نه نو دے يهودی اووئيل چه ولے ما دیکه کوے؟ نو ما ورته اووئيل چه يار رسول الله ول. نه وائے چه يا محمد وائے، نو يهودی اووئيل چه مونږ بهود ورته هغه نوم اخلو کوم

دا تفاسير په بنه سوچ سره اوگوره نو علم کښن به دے
ضافه پيدا شی، او الله پاک به دے په صحيح لاره روان کړي
ه د هدايت په نيت دے اوکتل -

○○○○○○○○

چه ورله مور او پلار ايخودلے دے - حديث اور دے ماترے بعض تکره راواخته د خپل مقصد دپاره -

ددے حديث **فوائد** او مسئلے په سوچ سره اوگوره :

۱- **اوله** : دا مسئله معلومه شوه چه په يا محمد دومره خفگان پکار دے لکه د صحابه کرامو په شان چه هغوی به پدے کلمه دومره غصه کيدل چه سره به ئے پدے کلمه فبيحه دومره درباوه چه په زمکه به ئے راويشتو -

۲- **دويمه** ترے دا معلومه شوه چه دا خبره په صحابه کرامو کښ مشهوره ده چه «يامحمد» وئيل جائز نه دی ځکه ثوبان ؓ يهودی ته دا تعليم ورکړو -

۳- **درېمه** ترے دا معلومه شوه چه ثوبان ؓ د رسول الله ﷺ په مخ کښ ددے کلمه قبيحه نه منع اوکړه او رسول الله ﷺ ثوبان ؓ ته هيڅ قسم زور نه ورنکړه سره دے چه ثوبان ؓ سختے اوکړه ددے کافر سره، نو دا عظيم ميل شو پدے خبره چه دا د دين لويه مسئله ده چه څوک الفاظ استعمالوی نو د هغه سره دا عمل پکار دے -

۴- **څلورمه** ترے دا ښکاره معلومه شوه چه د «محمد» لفظ استعمالول د يهودو کار دے، دليل پرے دا

لفظ دے (اِنَّمَا نَدْعُوهُ بِاسْمِهِ الَّذِي سَمَّاهُ بِهِ اَهْلُهُ) چه زمونږ يهودو دا طريقه ده چه دے نبی ته به مونږ په خپل نوم آواز کوونو اوس سوچ اوکړه چه د يهودو د اعمالو او اخلاقونه مونږ او تاسو رسول الله ﷺ نه يو منع کړی؟ ولے نه، (لَتَتَّبِعَنَّ سُنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَدُّوا النُّعْلَ بِالنُّعْلِ) (اخر چه البخاری والترمذی، مشکوة ۱/۳۰)

تاسو به د يهودو او نصاری د طريقو تابعداري شروع کړی او د هغوی سره به برابر شی لکه يوه چپر په دبله چپر سره برابر پړی، دا فرمان د رسول الله ﷺ صادق او رشتینی دے، چه دے امت په هرڅه کښ د يهودو اتباع اوکړه تردے چه ې ادبی کښ هم اوکړه، او د خپل نبی نوم ئے واخستو چه د هغه نه منع راغله ده - والله المستعان -

دا حديث په بل سند سره په مسند ابو عوانه (۱/۲۹۳) کښ هم اوگوره په مذکوره الفاظو باندے - د ثوبان ؓ نه نقل شوی دے -

- دویم حدیث:

نه هغه مخکښ په دویم دلیل د قرآن کښ ذکر شوی
شاره اوس تفصیل د هغه واوره! -

إِلَى الْإِمَامِ أَحْمَدُ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ، حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ، حَدَّثَنَا
سَيِّدُ بَنِي عُقْبَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ الْأَقْرَعِ بْنِ
مِسْلَمٍ أَنَّهُ نَادَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ يَا مُحَمَّدُ وَفِي
يَا رَسُولَ اللَّهِ فَلَمْ يُجِبْهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ حَمْدِي لَزَيْنٌ
مَيِّ لَشَيْنٌ فَقَالَ ذَلِكَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ.

سند احمد ج ۶/۳۹۴ و ۴۸۸/۳) ورواه الترمذی
برأ (۱۶۲/۲) کذا فی تفسیر ابن کثیر (۲۰۸/۲)

نوع بن حابس رضی الله عنه رسول الله صلی الله علیه و سلم ته آواز او کړو په
حمد، یا محمد» سره، او په روایت د ترمذی کښ دی:
ول الله»، او رسول الله صلی الله علیه و سلم په حجره کښ وو او هرکله
هر راغی نو دې سړی ورته او وئیل چه زه د چا صفت
، بنائسته کیږی او چه د چا بدی بیان کړم هغه بد
کیږی، رسول الله صلی الله علیه و سلم او فرمایل: دا صفت والا ذات
، عزوجل دې، او دا صحیح حدیث دے.

صحیح الترمذی للالبانی (۱۰۷/۳)

نو الله پاک دا آیت نازل کړو چه کوم کسان رسول الله
صلی الله علیه و سلم ته په «یا محمد» سره یا په «یا رسول الله» سره غائبانه
چغې وهی، هغه یې عقله او جاهلان دی، ددې حدیث نه دا
مسئله معلومه شوه چه «یا محمد» خو یې ادبی ده که
رسول الله صلی الله علیه و سلم حاضر وی او که په پرده کښ وی.

«یا رسول الله» وئیل هم ناروا دی که رسول الله صلی الله علیه و سلم
غائب وی او اخوا دیوال وغیره نه وی یعنی چه انسان
هغه ته چغې وهی او که مخامخ ورته یا نبی الله، یا رسول
الله، په ادب او آرام سره او وائی نو جائز ده بلکه مامور به
ده.

۳- دریم دلیل: حدیث د تشهد دې چه هغه د ابن

مسعود رضی الله عنه نه نقل شوی دے، پدې طریقه:
(عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ التَّشَهُّدَ كَفِّي بَيْنَ كَفْيِهِ كَمَا
يُعَلِّمُنِي السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ،
الْسَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ الخ

(اخرجه الامام احمد فی مسنده ۴۱۴/۱ بهذا اللفظ
والبخاری ۱۷۶/۴) ومسلم (۱۴/۲) وابن ابی شيبه فی
المصنف (۱۱۴/۱).

عبد الله بن مسعود رضي الله عنه فرمائی: چہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ماتہ
تشہد یعنی التحیات للہ داسے را اُوخودلہ لکہ یو سورۃ د
قرآن کریم چہ بہ ئے خرنک راخودلو یعنی دیر اہتمام سرہ
ئے راتہ دا تعلیم را کرو چہ داسے اوایہ «التحیات للہ
والصلوۃ والطیبات السلام علیک ایہا النبی ورحمۃ اللہ
وبرکاتہ» تر آخرہ۔

دا حدیث پہ مسند ابی عوانہ کنس (۲/۲۲۸/۲۲۹) او
بخاری (۱/۴۷) او دغہ شان پہ السنن الکبریٰ للبیہقی
(۲/۱۳۸) کنس ہم دے۔

لیکن دا الفاظ ورسرہ پہ صحیح سندونو سرہ زیات
کرمے شوی دی، (وَهُوَ بَيِّنٌ أَظْهَرُنَا فَلَمَّا قَبِضَ قُلْنَا السَّلَامُ عَلَى
النَّبِيِّ) (یعنی مونہ بہ داسے الفاظ وئیل پہ تشہد کنس
السلام علیک ایہا النبی کلمہ چہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ژوندے وو
او کلمہ چہ وفات شونو مونہ صحابہ کرامو بہ پہ تشہد
کنس داسے وئیل: (السلام علی النبی) یعنی خطاب بہ مو
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم تہ نہ کولو، او دا خبرہ بنکارہ دہ چہ صحابہ
کرامو د خان نہ دین نہ دے جوہ کرمے بلکہ دا خبرہ بہ
ہغوی ضرور در رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم نہ اوریدلی وی۔

او پہ دے خبرہ دویم قوی دلیل ہغہ المصنف لعبد
الرزاق (۲/۲۰۴) راوپیدے، دارنگہ کنز العمال ذکر کریدے
(۴/۴۶۸/۴): قَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَطَاءُ
أَنَّ الصَّحَابَةَ كَانُوا يَقُولُونَ وَالنَّبِيُّ صلی اللہ علیہ وسلم حَيَّ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
النَّبِيُّ فَلَمَّا مَاتَ قَالُوا السَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ).

وہذا اسناد صحیح صححہ الحافظ ابن حجر فی فتح
الباری (۲/۳۱۴) وغیرہ۔

(عطاء رحمہ اللہ فرمائی: صحابہ کرامو بہ «السلام
علیک ایہا النبی» در رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم پہ ژوند کنس وئیل او
کلمہ چہ ہغہ وفات شونو ہغوی بہ داسے الفاظ فرمایل: «
السلام علی النبی»۔

او دا دتولو صحابہ کرامو عمل او گویا کنس دتولو
صحابو دا احساس وو چہ ددے لفظ نہ خوک غلطہ فائدہ
وانخلی، لکہ ددے زمانے جاہلان د ہرے کرخہ نہ
استدلالات کوی صحیح او غلط دلیل نہ گوری خو کتاب
ترے دک کوی۔

دارنگہ امام مالک پہ الموطأ (۱/۷۳) کنس دابن عمر
رضی اللہ عنہ نہ نقل کری دی چہ ہغہ بہ داسے الفاظ لوستل:

(أَنَّهُ كَانَ يَتَشَهَّدُ فَيَقُولُ السَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ) باسناد صحیح علی شرط الشيخین

دارنگہ المصنف لعبد الرزاق کنی د ابن الزبیر او د ابن عباس روایت ہم اوگورہ (۲۰۳/۲) چہ ہغوی بہ ہم داسے الفاظ لوستل: السلام علی النبی ورحمة الله وبرکاته الخ۔ داروایت د طحاوی پہ کتاب معانی الآثار کنی ہم اوگورہ (۱۸۰/۱) لیکن مختصر دے۔

دارنگہ اوگورہ روایت د عائشہ رضی الله عنها پہ المصنف لابن ابی شیبہ (۱۱۵/۱) او پہ مسند السراج (۲/۱۱۹) او الملخص فی الفوائد (۵۵/۱۱) بسندین صحیحین عن عائشة أنها كانت تعلمهم التشهد في الصلاة (السَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ)

عائشہ رضی الله عنها بہ دا قسم تشهد شاگردانو او تابعینو تہ خودلو «السلام علی النبی»۔

(وَلَا شَكَّ أَنَّ عُذُولَ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ مِنْ لَفْظِ الْخِطَابِ عَلَيْكَ إِلَى لَفْظِ الْغَيْبَةِ (عَلَى النَّبِيِّ) إِنَّمَا بِتَوْقِيفٍ مِنَ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِأَنَّهُ أَمَرَ تَعْبُدِي لَا مَحَالَ لِلرَّأْيِ وَالْإِجْتِهَادِ فِيهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ كَذَا ذَكَرَ هَذِهِ الْفَوَائِدُ مَعَ شَيْءٍ يَسِيرٍ مِّنَّا الْعَلَّامَةُ

المُحَقِّقُ الْإِلْبَانِيُّ فِي كِتَابِهِ الْقِيمِ أَرْوَاءَ الْغَلِيلِ ۲/۲۷) رقم الحديث (۳۲۱) وكذا في صفة الصلوة له ص (۱۷۱)۔

حاصل دادے چہ پہ تشهد کنی دوه قسمہ الفاظ نقل دی پہ صحیح روایاتو کنی اول: (السلام عليك ايها النبي) او دویم (السلام علی النبی) لیکن دا الفاظ پس د وفات د رسول الله ﷺ نہ صحابہ کرامو ذکر کول، ددے دویم روایت فائدہ خو معلومہ ده چہ صحابہ کرامو د شرک د بندولو دپارہ حتی الوسع کوشش کولو او د عوام الناس د اوهامو د ختمولو دپارہ ئے الفاظ موهمہ ختمول۔

بلہ دا چہ ہغوی غائب تہ آواز نہ کولو پہ «یا رسول الله» او نہ پہ «یا محمد» سرہ او ہرچہ اول روایت دے نو ہغہ ہم صحیح دے لیکن دا استدلال ترے کول چہ غائب تہ آواز کول جائز دے، غلط استدلال دے۔

اوگورہ (فضل الله الصمد فی توضیح الادب المفرد ۴۵۵/۴۵۲/۲)۔

ہغہ داسے جواب کریدے چہ دا امر تعبدی دے لکہ خنکہ چہ مونہ پہ قرآن کنی یا فرعون او یا ہامان وایو نو زمونہ خطاب مقصود نہ دے بلکہ د الله تعالی حکم دے نو

او په مانځه کښ وينا ئې په مسلمانانو باندې لازم شوه
ځکه چه مونځ هم د مؤمنانو معراج دى.

نو ملا على قارى رحمه الله هم ددې شېهې جواب
فرمائېلې دې چه دا خطاب مونږ او تاسو نه کوو بلکه دا
الله تعالى خطاب دې چه خپل نبى ته ئې کړيدى او مونږ ئې
د عبادت په طور رانقل کوو.

ځکه ئې مونږ استعمالوو. دويم دا چه دا خطاب حکائى
دې حکايت دې د نبى لله د وينا نه چه هغه داسې وئېلى دى
نو مونږه ئې هم دغسې وايو او خطاب پکښ مقصود نه
دې. دريم دا چه دا د نبى ﷺ پورې خاص دې. پدې کښ
قياس نه جارى کيږي. لکه دا خبره حافظ ابن حجر په فتح
البارى (۴۸/۱۱) کښ ثابته کړيده.

كما حقق ذلك فضل الله في شرح الادب المفرد (۴۵۲/۲)
وكذلك في البراهين القاطعة (۲۲۰) لخليل احمد
السهارنفورى

دارنگه ملا على القارى فرمائى:
وَبِهِ يَظْهَرُ وَجْهُ الْخِطَابِ وَأَنَّهُ عَلَى حِكَايَةِ مِعْرَاجِهِ عَلَيْهِ
السَّلَامُ فِي آخِرِ الصَّلَاةِ الَّتِي هِيَ مِعْرَاجُ الْمُؤْمِنِينَ.
(المرقاة شرح مشکوة ۳۳۱/۲)

(يعنى په (ايها النبى) کښ د خطاب وجه دا ښکاره شوه
چه دا حکايت دې د واقعې د معراج نه چه الله تعالى په نبى
ﷺ باندې (السلام عليك ايها النبى ورحمة الله وبركاته)
سلام واچولو نو نبى ﷺ ورسره السلام علينا وعلى عباد
الله الصالحين زيات کړو نو دا د معراج د واقعې نه رانقل شو

(مشکوٰۃ ۵۱۸/۲).

صحابه کرامو نه خوځ صحيح نقل نشی پيش کول،
او ملا علی قاری وائی کوم چه د صحابه کرامو نه نقل دی
نو هغه قبل التحريم وو.

اؤگوره مرقات (۵۱/۱) حديث جبرئیل -

نو کوم کس چه دا الفاظ وائی نو هغه یا یهودی یا
منافق یا جاهل دے یا به ځان ته ملائک وائی یا به ځان ته
الله وائی (العیاذ بالله) - د ملا علی قاری عبارت دا دے اود
هغه فائده واوره او دا مخکنی قاعده هم هغه صراحة ذکر
کړیده.

دارنگه البراهین القاطعة (۲۰/۱) او انجاح الحاجة هم
راوپر دے ده (۷/۱): (قَوْلُهُ وَقَالَ يَا مُحَمَّدُ: قِيلَ نَادَاهُ بِاسْمِهِ إِذِ
الْحُرْمَةِ تَخْتَصُّ بِالْأُمَّةِ فِي زَمَانِهِ أَوْ مُطْلَقًا وَهُوَ مُلْكٌ مُعَلَّةٌ
وَيُؤَيِّدُهُ قَوْلُهُ تَعَالَى لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرُّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ
بَعْضِكُمْ بَعْضًا لِلأَدَمِينَ فَلَا يَشْمَلُ الْمَلَائِكَةَ إِلَّا بِدَلِيلٍ وَأَمَّا مَا
وَرَدَ فِي بَعْضِ الصِّحَاحِ مِنْ نِدَاءِ بَعْضِ الصَّحَابَةِ بِاسْمِهِ فَذَلِكَ
قَبْلَ التَّحْرِيمِ الْخ)

(یعنی دا قول د جبریل چه یا محمد - وئیلے شویدی چه

صحيح عقلی دلائل اود محققینو علماؤ اقوال

(۱) - اول قانون او دلیل واوره! محدثینو فرمایلی دی
چه «یا محمد» آواز کول چرته صحيح حديث کښن نقل نه
شته او کومو روایاتو کښن چه «یا محمد» راغله دے هغه به
یا قول د یهودی وی لکه دا مخکښ بیان شوی دی او یا به
قول د منافق وی لکه ذو الخویصرة التمیمی چه
«یا محمد» وئیلے وو.

کما فی مشکوٰۃ (۳۰۸/۱) و مسلم (۳۴۰) والنسائی -
او یا به الله پاک خپل نبی ته په حديث کښن «یا محمد»
وئیلې وی، کما فی حديث الترمذی و مشکوٰۃ (۷۰/۱)
عن ابن عباس و معاذ و ایضاً مشکوٰۃ (۴۸۹/۲)

او یا به کوم ملائک وئیلې وی کما فی حديث جبریل
فی بعض روایات النسائی (۲) او یا به جاهلانو باندي چيانو
دا لفظ وئیلې وی کما فی حديث انس عند الشيخين.

نہ پیش کومے نو خوک چہ «یا محمد» «یا محمد» وائی نو
 هغه درسول الله ﷺ دیر سخت بی ادبی کونکی دی، او
 کہ یو سرے وائی چہ زہد محمد ﷺ نہ مدد غوارم پس د
 وفات د هغه نہ نو دا پہ اتفاق د مسلمانانو سرہ مشرک دے،
 پہ دے خبرہ آیتونہ او احادیث واورہ :

۱- الله تعالى فرمائی: ﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾
 (یونس ۱۰۶)

(مہ رابلہ سوی د الله نہ هغه خوک چہ نہ فائدہ درکوی او
 نہ خہ ضرر، او کہ مخلوق تہ دے آواز اوکړو نو تہ بہ دغه
 وخت کبب د ظالمانو نہ شے)
 نو هر قسم مخلوق تہ آواز کول ظلم دے کلہ چہ
 ظاہری اسباب ورسرہ نہ وی۔

۲- الله فرمائی: ﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ﴾
 (سورة الاحقاف آیت پارہ ۲۶)۔

(خوک لوئی گمراہ دے د هغه چا نہ چہ رابلی سوی د الله
 نہ هغه چا لرہ چہ هیخ دعاء ورلہ نہ شی قبلولے او نہ ورسرہ

بسی ﷺ تہ ئے پہ نوم آواز اوکړو خکہ چہ حرام والے ددے
 آواز د هغه پہ زمانہ کبب یا مطلقاً د امت پورے خاص دے
 و هر چہ جبریل دے نو هغه خو ملائک دے او ددے تائید دا
 دے چہ الله تعالیٰ بندگان منع کړیدی چہ دے نبی تہ داسے
 آواز مه کویٰ خنگہ چہ تاسو یو بل تہ آوازونه کویٰ نو دا
 حکم ملائکو تہ شامل نہ دے مگر پہ دلیل سرہ (او دلیل
 خو نہ دے موجود) او د بعض صحابہ کرامو نہ چہ پہ نوم
 سرہ آواز راغله دے نو هغه د حراموالی نہ مخکبب زمانہ
 کبب وو) انتهى الترجمة۔

دے عبارت نہ دا فائدہ معلومہ شوه چہ «یا محمد» وئیل
 دا پہ ابتداء د اسلام کبب جائز وو اوس حرام شوی دی دا د
 ملا علی قاری حنفی قول دے چہ دا جاہلان پہ ملا علی
 فاری دیرے حوالے ورکوی او حالانکہ دا حقہ مسئلہ د هغه
 نہ منی۔

دویم دلیل دا دے :

چہ کوم شخص چا تہ آواز کوی او داسے ورته او وائی چہ
 اے فلانکی، اے فلانکی! اور وستہ خبرہ نہ ذکر کوی نو
 هغه بہ خومرہ خفه شی چہ تہ زما بے ادبی کومے او خہ راتہ

دعاء نشی قبلولے (حاجت نشی پورہ کولے) او قیامت کنیں
به ستاسو ددے شرک نہ انکار کوی

دے آیت نہ معلومہ شوه چه نبی ﷺ یا بل ولی الله ته
آواز کول د استغاثے او مدد دپاره شرک دے۔ دارنگه نور
آیتونه ډیر زیات دی، قرآن کریم لوئی دلیل دے، لیکن
ددے جا هلانوپه نزد کتابچو حوالے او د شروح او حواشی
حوالے د قرآن نه هم زیاتے معتبرے دی۔ والله المستعان۔

دارنگه اوگوره حدیث د سیدنا عبد الله بن عباس رضی
الله عنهما چه په هغه کنیں دا دی:
(إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ
الحديث)

(ترمذی ۷۸۱۲) وقال حديث حسن صحيح انظر رياض
الصالحين ص (۶۵) رقم (۶۳) وصحيح الترمذی للالبانی ۳۰۸۱۲
مشکوۃ (۴۵۳/۲) رقم الحديث (۵۳۰۲)

(عبد الله بن عباس فرمائی: زه در رسول الله ﷺ سره يو
حل په سورلي سوروم، نور رسول الله ﷺ راته خه
وصيتونه اوکړل چه يو وصيت دا وو چه سوال کوي نو د
الله پاک نه سوال کوه! او چه مدد غواړي نو صرف د الله نه

مدد کولے شی) «من دون الله» لفظ عام دے، رسول الله
ﷺ، ملائک، نیکان او بدانو تهولو ته شامل دے، سوچ
اوکړه!۔

۳- الله تعالى فرمائی: ﴿قُلْ اَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا
لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلَىٰ اَعْقَابِنَا بَعْدَ اِذْ هَدَانَا اللَّهُ﴾
(سورة الانعام آیت ۷۰)

(اووايه اے نبی! آیا مونږ راوبلو سوی د الله نه هغه خوک
چه نه فائده را کولے شی او نه ضرر او مرتد شو (که دا کار
مو اوکړو) پس د هغه نه چه الله راته هدایت کړي دے)
دے آیت نه معلومہ شوه چه سوی د الله نه بل چاته په
غیر د خه ظاهري سبب نه آواز کول د مرتدانو او کافرو کار
دے، قرآن کریم دا خبره کړیده۔ زه ئے د خان نه نه کوم۔

۴- بل آیت اوگوره
﴿إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا
لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ﴾
(سورة الفاطر پ ۲۲)

(الله تعالى فرمائی: که چرته دے مخلوق نه ته او غواړي
نو اول ستا خبره نه اوري، او که بالفرض وائ وری نو ستا

دہ۔

۳- دریم دلیل :

دادے چه هغه کسان چه دا مسئله د «يامحمد، يار رسول الله» ثابته وی يا غائب ته آواز کول ثابتوی نو دده مقصد خه دے ؟ ددے مسئله نتیجه خه ده؟۔

هغه داده چه د خلقو به د الله د ذات نه يقين کت شي او په مخلوق به ئے يقين پيدا شي چه دوی مالکان د نفع او ضرر دی او دا ثابتول د شرک ثابتول دی نو عاقبت به دا شي چه ډیر خلق به گمراه شي۔

پس د علماؤ د کتابونه او گوره چه په هغه کښ د «يار رسول الله» او د «يامحمد» او غائب ته آواز کول ردوی۔
۱- او گوره البراهین القاطعة فی الرد علی الانوار الساطعة لخلیل احمد محدث سهارنپور تفصیلاً ص (۲۲۸/۲۲۰) سره د جوابونو د دلائلو د دوی نه۔

۲- دارنگه محدث رشید احمد گنگوہی خپله فتاوی رشیدیہ (۶۲/۱) کښ لیکلی دی :

سوال : يار رسول الله دور سے يا نزديک قبر شريف سے پکارنا جائز ہے يا نہیں؟

مدد غواره)

دا د رسول الله ﷺ تعليم دے چه آواز د حاجت غوختلو دپاره صرف الله ته کوه او مدد هم د هغه نه غواره، او دا تعليم به حکه ورکوی چه رسول الله ﷺ الله پاک په توحيد او ايمان راليرلے دے :

لِيُخْرِجَ الْعِبَادَ مِنْ عِبَادَةِ الْعِبَادِ إِلَى عِبَادَةِ رَبِّ الْعِبَادِ.

(کما فی حياة الصحابة)

(چه بندگان د مخلوق د عبادت نه راوياسی او د خالق عبادت والا جوړ شي)

نو دا معلومه شوه چه «يار رسول الله»، او «يامحمد» وئيل د مدد غوختلو دپاره شرک دے او که يو سرپه وائی چه زه «يامحمد» شوقاً ذوقاً وایم لکه بعض جاهلان مفتیان دا قسم فتوے ورکوی نو مونږ وایو چه ددے مثال خوبه داسے شي لکه پښتانه وائی : «د خره مینه لغته وی»

نو ستاسو شوق دا دے چه د الله د عظیم حکم نه خلاف اوکړی چه الله فرمائی: «يامحمد» مه وایئ لکه دا خبره مخکښ مفصله بیان شوه نو «يامحمد» د جاهلانو وينا

بالمعنی دے یعنی جبرئیل اصل کنس یارسول اللہ وئیلے دے
اور او یانو بدل کرے پہ «یارسول اللہ» سرہ دلیل پرے دویم
حدیث دے پہ ابن ماجہ کنس۔

۴- دارنگہ فتویٰ دا امام نووی شارح مسلم دہ۔

(قَوْلُهُ يَا مُحَمَّدُ: قَالَ الْعُلَمَاءُ لَعَلَّ هَذَا كَانَ قَبْلَ النَّبِيِّ عَنْ
مُخَاطَبَةِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِاسْمِهِ قَبْلَ نُزُولِ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى: لَا
تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ الْآيَةَ، عَلَى أَحَدٍ التَّفْسِيرَيْنِ أَيْ
لَا تَقُولُوا يَا مُحَمَّدُ بَلْ يَارَسُولَ اللَّهِ وَيَا نَبِيَّ اللَّهِ وَيَحْتَمِلُ أَنْ
يَكُونَ بَعْدَ نُزُولِ الْآيَةِ وَلَمْ يَبْلُغِ الْآيَةَ هَذَا الْقَائِلُ) (شرح
مسلم ۳۰/۱)۔

(تہولو علماؤ وئیلی دی چہ دا «یامحمد» مخکنس د
منع نہ وئیل شومے دے، او یا دا چہ دے بعض کسانو تہ دا
آیت نہ وورسیدلے۔ مطلب دا چہ «یامحمد» منع دے پہ
نزد دتولو مسلمانانو۔

۵- دارنگہ اوگورہ احسن الفتاویٰ د شیخ رشید احمد

(۳۶۴/۱)۔

(مرجہ صلاۃ و سلام مثل یارسول اللہ یا حبیب اللہ بدعات کے مجموعہ ہے

جواب : جب انبیاء علیہم الصلاۃ والسلام کو علم غیب نہیں تو یارسول اللہ کہنا
بھی ناجائز ہوگا، اگر یہ عقیدہ کر کے کہیں کہ وہ دور سے سنتے ہیں بسبب علم غیب
کے تو خود کفر ہے اور جب یہ عقیدہ نہیں تو کفر نہیں مگر کلمہ کفر مشابہ کفر ہے الخ۔

د عبارت مطلب دا دے چہ یارسول اللہ ﷺ وئیل پدمے
عقیدہ چہ ہغہ عالم الغیب دے نو دا سرے کافر دے او کہہ دا
عقیدہ نہ ساتی نو کلمہ مشابہ بالکفر ہے او وئیلہ۔

۳- دارنگہ اوگورہ انجاح الحاجة علی ہامش ابن ماجہ
للشیخ عبد الغنی المجدد الدہلوی ثم المدنی (۷/۱) حاشیہ
(۸) فی حدیث جبرئیل :

قَوْلُهُ يَا مُحَمَّدُ: لَعَلَّ هَذَا نَقْلٌ بِالْمَعْنَى فَإِنَّ النَّدَاءَ بِيَا مُحَمَّدُ
لَا يَحُوزُ لَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ
بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا، وَقِيلَ الْحِطَابُ أَيْ خِطَابُ اللَّهِ
مَخْصُوصٌ بِنَبِيِّ آدَمَ لَا بِالْمَلَائِكَةِ وَكَانَ نُزُولُ جِبْرِيلَ لِتَعْلِيمِ
الْأُمَّةِ فَيَنَاسِبُ أَنْ يُنَادِيَ بِمَا يَحُوزُ لَهَا الْخ وَيُؤَيِّدُ الْأَوَّلَ
الْحَدِيثُ الْآتِي فَإِنَّ فِيهِ النَّدَاءَ بِيَارَسُولَ اللَّهِ.

(مطلب دا دے چہ «یامحمد» وئیل نہ دی جائز او کوم
حدیث د جبرئیل کنس چہ راغلی دی چہ جبرئیل
یامحمد» او وئیلو نو صحیح دا دہ چہ ہغہ روایت

(نصیلاً)

مطلب داشو چه الصلاة والسلام عليك يارسول الله او
يا حبيب الله وتيل په اوچت آواز سره مخکښ د اذان نه يا
روستو دا مجموعه د بدعاتو منکراتو ده.

دې باره کښ ملاعلی القاری په مرقات (۱۶۱/۲) کښ
لکي: (فَمَا يَفْعَلُهُ الْمُؤَذِّنُونَ الْآنَ عَقِبَ الْأَذَانِ مِنَ الْإِعْلَانِ
بِالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ مِرَاراً أَصْلُهُ سُنَّةٌ وَالْكِفِيَّةُ بِدْعَةٌ لِأَنَّ رَفْعَ
صَوْتٍ فِي الْمَسْجِدِ وَلَوْ بِالذِّكْرِ فِيهِ كَرَاهِيَّةٌ وَقَالَ فِي
۱۷۱/۱۰): بِأَنَّ رَفْعَ الصَّوْتِ فِي الْمَسْجِدِ وَلَوْ بِالذِّكْرِ
مَرَامٌ).

۰- ملاعلی قاری فرمائی:

«يارسول الله» او «ياحبيب الله» د اذان نه روستو په
چت آواز سره وتيل بدعت دې بلکه سنت دا ده چه اللهم
سل على محمد الخ به هر شخص ځان سره پټ وائی
که چه جهر سره ذکر په مساجدو کښ حرام دے.

۰- فتح المجید (۱۶۵/۱) کښ دی:
(قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّهُ لَا يُسْتَغَاثُ بِيْ وَإِنَّمَا يُسْتَغَاثُ بِاللَّهِ)
الطبرانی عن عبادة بن الصامت).

البريلوية د شيخ احسان الهی ظهير ص (۹/۸) هم
اؤگوره.

(استغاثه په نبی سره حرام ده، استغاثه به صرف په الله
سره کولې شی)

شيخ الاسلام ابن تيمية عالم علماء الاعلام په خپله
فتاوی (۳۵۹/۱) و (۸۱/۲۷) کښ په مختلف مواضعو
کښ ليکي:

(وَمِنْ أَعْظَمِ الشُّرُكِ أَنْ يُسْتَغِيثَ الرَّجُلُ بِمَيِّتٍ أَوْ غَائِبٍ
كَمَا ذَكَرَهُ السَّائِلُ وَيُسْتَغِيثُ بِهِ عِنْدَ الْمَصَائِبِ يَقُولُ يَا سَيِّدِي
فُلَانٌ كَأَنِّي طَلَبْتُ مِنْهُ إِزَالََةَ ضُرِّهِ أَوْ جَلَبْتُ نَفْعَهُ، وَهَذَا حَالُ
النَّصَارَى فِي الْمَسِيحِ وَأَحْبَارِهِمْ وَرُهْبَانِهِمْ وَمَعْلُومٌ أَنَّ خَيْرَ
الْخَلْقِ وَأَكْرَمَهُمْ عَلَى اللَّهِ نَبِيُّنَا مُحَمَّدٌ ﷺ وَأَعْلَمُ النَّاسِ بِقُدْرِهِ
وَحَقِّهِ أَصْحَابُهُ وَلَمْ يَكُونُوا يَفْعَلُونَ شَيْئاً مِنْ ذَلِكَ لَا فِي مَغِيْبِهِ
وَلَا بَعْدَ مَمَاتِهِ الخ).

(فرمائی: لوی شړک دا دې چه سړې مړې ته يا غائب ته
آواز اؤکړې د مصيبت په وخت چه اې سیدی فلان مثلاً
يارسول الله يا محمد، يا بابا، يا شيخ عبد القادر جیلانی يا
سید علی هجویری دا قسم الفاظ استعمالول د مشرکانو

مل دے او دا د عیسایانو (نصاراؤ) طریقہ دہ او دا معلومہ
چہ صحابہ کرام دیر بنہ پیژندونکی وو د رسول اللہ ﷺ
ر او حقونو لره او هغوی رسول اللہ ﷺ ته پس د مرگ
دا قسم آوازونه نه دی کړی۔

دا د شیخ الاسلام ابن تیمیہ د عبارت حاصل دے، اگر که
ما هلان شیخ الاسلام نه منی او غلط نسبتونه ورته
ی خلاف کوی د دے قول د الله تعالی نه :
﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ﴾

و دوی ورته حکه بد گوری چہ د دوی زړونه ئه سیزلی
او د دوی په گمراهی ئه پوره رد کړی او گمراهی ئه ورله
نسخه کړی ده۔

۴- خلورم دلیل :

دا دے چہ «یا رسول الله» «یا محمد» وئیل به یا دین کښ
او د دے وئیل به ثواب لری او یا به ثواب نه لری، مکروه
بدعت به وی، که چرته دین وی او ثواب لری نو تاسو دلیل
ش کړی د قرآن او سنت نه حکه هر عبادت لپاره اصل وی
دین کښ نور اوړی یو دلیل که تاسو رشتینی یی او یا به
عت او مکروه وی او بدعت نه ځان ساتل فرض دی۔

شیخ سرفراز خان صاحب په «اخفاء الذکر» کښ لیکي
(هاں اگر کوئی شخص یا رسول الله کے الفاظ سے آنحضرت ﷺ کو حاضر ناظر
سمجھ کر یہ پڑھے یا آپ سے مدد مانگے تو البتہ ناجائز ہے)

مفتی ال دیار السعودية علامه عبد العزيز بن عبد الله
بن باز په خه اشعار ورد کوی چہ هغه د کویت نه په یوه
مجله کښ شائع شوی وو۔

يَا رَسُولَ اللَّهِ أَدْرِكْ عَالِمًا يَشْعَلُ الْحَرْبَ وَيُعْلِي مِنْ لَهَا
يَا رَسُولَ اللَّهِ أَدْرِكْ أُمَّةً فِي ظِلَامِ الشَّلِكِ قَدْ طَالَ سَرَاهَا
يَا رَسُولَ اللَّهِ أَدْرِكْ أُمَّةَ الْخِ

نو شیخ ابن باز پر داسه رد کوی :

اللَّهُ أَكْبَرُ! هَكَذَا وَجَّهَتْ هَذِهِ الْكَاتِبَةُ نِدَائَهَا وَاسْتِعَانَتَهَا
إِلَى الرَّسُولِ ﷺ طَالِبَةً مِنْهُ إِدْرَاكَ الْأُمَّةِ بِتَعْجِيلِ النَّصْرِ نَاسِيَةً
أَوْ جَاهِلَةً أَنَّ النَّصْرَ بِيَدِ اللَّهِ وَحْدَهُ لَيْسَ ذَلِكَ بِيَدِ النَّبِيِّ ﷺ وَلَا
غَيْرِهِ مِنَ الْمَخْلُوقَاتِ كَمَا قَالَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ فِي كِتَابِهِ الْمُيِّنِ :
وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ (الآية)

(الله اکبر!) (تعجب دے) دے کاتبه خپل آواز او فریاد
پیغمبر ته متوجه کړی دے او د هغه نه غواړی چہ امت ته
په جلتی سره مدد ورکړی، نو دا یا د دے خبری نه جاهله ده

أَمَّا بَعْدُ : فَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى خَلْقَ الْخَلْقِ لِيَعْبُدُوهُ دُونَ كُلِّ مَا سِوَاهُ وَلِيَخْصُصُوهُ بِالدُّعَاءِ وَالِاسْتِغَاثَةِ وَالذَّبْحِ وَالنَّذْرِ وَسَائِرِ الْعِبَادَاتِ وَقَدْ بَعَثَ الرَّسُلَ بِذَلِكَ وَأَمَرَهُمْ بِهِ وَبِذَلِكَ أَنْزَلَ اللَّهُ الْكِتَابَ السَّمَاوِيَّ الَّتِي أَعْظَمَهَا الْقُرْآنُ الْكَرِيمُ بَيَانِ ذَلِكَ وَالِدَعْوَةِ إِلَيْهِ وَتَحْذِيرِ النَّاسِ مِنَ الشِّرْكِ بِاللَّهِ وَعِبَادَةِ مَا سِوَاهُ وَهَذَا هُوَ أَصْلُ الْأُصُولِ وَأَسَاسُ الْمِلَّةِ وَالِدِّينِ وَهُوَ مَعْنَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَا تَلَا مَعْنَاهَا لَا مَعْبُودَ بِحَقِّ إِلَّا اللَّهُ فَهِيَ تَنْفِي الْأُلُوهِيَّةَ وَهِيَ الْعِبَادَةُ عَنْ غَيْرِ اللَّهِ وَتَثْبُتُ الْعِبَادَةُ لِلَّهِ وَحْدَهُ دُونَ مَا سِوَاهُ مِنْ سَائِرِ الْمَخْلُوقِ وَالْإِدْلَةُ عَلَى ذَلِكَ كَثِيرَةٌ مِنَ الْكِتَابِ وَالسُّنَنِ ثُمَّ ذَكَرَهَا مُفَصَّلًا (من ٢٣)

(یو خط د بعض مسلمانانو نه د سعودی مفتی ته راغلو په هغه کښن ئے دا سوال کړی و چه آیا دا جائز دی چه یو سړی داسه اووائی : اے اقطابو، اے اغواشو، اے سردارانو اے اووه اولیاؤ زما مدد اوکړی او اے رسول الله زما فریادرسی اوکړه۔ او دغه شانو خوځ چه دا وائی نو آیاد هغوی پسے روستو مونځ کیری او که نه؟ نو هغوی داسه جواب ورکړو چه الله تعالی ټول مخلوقات ددے دپاره پیدا کړیدے چه د خالص د الله تعالی عبادت اوکړی او صرف او

بیا ترے هیره شومے ده چه مدد خو صرف او صرف د الله په لاس کښن دے، دا د نبی علیه السلام او د نورو مخلوقاتو په لاس کښن نه شته لکه څنگه چه الله په خپل کتاب مبین کښن فرمائی : (او نه دے مدد مگر صرف او صرف د الله غالب حکمتونو والا نه دے) آه۔

بیا هغه ډیر آیاتونه او احادیث ذکر کړی دی چه د هغه نه تقریباً یوه رساله جوړیږی چه هغه په کتاب (اقامة البراهین علی حکم من استغاث بغير الله او صدق الكهنة العرافين والمشعوذين) کښن ذکر دی۔

ددے رساله حاصل دا دے چه یار رسول الله ته غائبانه چغه وهل لوتی شرک دے او دا فتوی د سعودی علماؤ ده۔

په اقامة البراهین (٣٧) کښن یوه بله فتوی :
(قَدْ جَاءَ كِتَابٌ مِنْ بَعْضِ الْإِخْوَةِ إِلَى مُفْتَى الدِّيَارِ السَّعُودِيَّةِ فِيهِ : هَلْ يَجُوزُ أَنْ يَقُولَ الرَّجُلُ يَا أَقْطَابُ يَا أَغْوَاثُ يَا أَسْيَادُ سَبْعَةَ خُدُوءٍ، يَارَسُولَ اللَّهِ اغْنِنَا وَأَمْثَالُ هَذِهِ الْأَذْكَارِ الْحَبِيبَةِ هَلْ يَجُوزُ الصَّلَاةُ خَلْفَ هَؤُلَاءِ؟)

الجواب : الْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَمَنِ اهْتَدَى بِهِمْ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ

صرف د هغه نه دعاء اُغواری او هغه ته فریاد او کړی او ذبح و نذر او منښته صرف د هغه په نوم او کړی غرض هر قسم عبادت الله تعالی دپاره خالص کړی او پدې کښ مخلوق د الله تعالی سره شریک نکړی او الله تعالی په همدې خبره رسولانو دنیا ته رالیرلی دی او هغوی ته ئې پدې باندې حکم فرمائیلې دے۔ او ددې مسئلې د بیان او د دعوت دپاره الله تعالی آسمانی کتابونه نازل کړیدی چه په هغوی کښ لوی کتاب قرآن کریم دے هغه د شرک کولو نه د الله تعالی سره او عبادت د غیر الله نه خلق یرولی دی۔ او دا د ټولو مسائلو بنیادی مسئله ده او د دین اسلام بنیاد په همدې باندې دے او همدا مقصد د کلمې د توحید دے ځکه چه په کلمه کښ دوه جزین دی یو جزء د غیر الله نه د عبادت نفی کوی او بل جزء کښ د الله تعالی دپاره عبادت ثابتوی او پدې باندې د قرآن او حدیث نه بی شمار دلائل دی چه هغه ئې ذکر کړیدی۔ آه)

ددې **فتوے** حاصل دا دے چه عبادت د الله پاک پورې خاص دے هر قسم مخلوق چه وی هغوی ته غائبانه چغه وهل شرک دے، شرک څه ښکرمې نه لری همدغه شے دے۔

عبد الرحمن بن حسن بن الشيخ محمد بن عبد الوهاب په خپل کتاب «بيان المجة في الرد على اللجة» کښ فرمائی:

قَالَ شَيْخُ الْإِسْلَامِ ابْنُ تَيْمِيَّةٍ فِي الرَّدِّ عَلَى الْبُكْرِيِّ نَحْنُ نَطَالِبُ هَؤُلَاءِ الْمُشْرِكِينَ أَنْ يَأْتُوا بِالْأَدِلَّةِ عَلَى أَنْ شَرَعَ لِخَلْقِهِ أَنْ يَسْأَلُوا مَيِّتًا أَوْ غَائِبًا وَأَنْ يَسْتَغِيثُوا بِهِ سَوَاءً كَانَ ذَلِكَ عِنْدَ قَبْرِهِ أَوْ لَمْ يَكُنْ عِنْدَ قَبْرِهِ بَلْ نَقُولُ سُؤَالَ الْمَيِّتِ وَالْغَائِبِ نَبِيًّا كَانَ أَوْ غَيْرَ نَبِيٍّ مِنَ الْمُحَرَّمَاتِ الْمُنْكَرَةِ بِاتِّفَاقِ أَيْمَةِ الْمُسْلِمِينَ لَمْ يَأْمُرُ اللَّهُ بِهِ وَلَا رَسُولُهُ وَلَا فَعَلَهُ أَحَدٌ مِنَ الصَّحَابَةِ وَالتَّابِعِينَ لَهُمْ بِإِحْسَانٍ وَلَا اسْتَحَبَّهُ أَحَدٌ مِنْ أَيْمَةِ الْمُسْلِمِينَ فَإِنَّ أَحَدًا مِنْهُمْ مَا كَانَ يَقُولُ إِذَا أَنْزَلَهُ بِهِمْ شِدَّةً أَوْ عَرَفَتْ لَهُمْ حَاجَةً لِمَيِّتٍ يَا سَيِّدِي فَلَا أَنَا فِي حُسْبِكَ أَوْ أَقْضِ حَاجَتِي كَمَا يَقُولُ بَعْضُ هَؤُلَاءِ الْمُشْرِكِينَ لِمَنْ يَدْعُونَهُمْ مِنَ الْمُؤْتَى وَالْغَائِبِينَ وَلَا أَحَدٌ مِنَ الصَّحَابَةِ اسْتَعَاثَ بِالنَّبِيِّ ﷺ بَعْدَ مَوْتِهِ وَلَا بغيرِهِ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ الْخ.

ددې عبارت حاصل دا دے چه ټول امت مسلمه پدې اتفاق دے چه غائب ته یا مړی ته آواز کول نبي وی او که غیر نبي وی حرام او ناروا دی او یو مسلمان دا قسم عمل نه

د مبتدعینو د شبها تو جوابات

اوله شبهه : چه حدیث ضریر البصر کښ د»
یا محمد» لفظ راغله دے نو هغه دوی دلیل گرځوله دے او
هغه حدیث په ترمذی، ابن ماجه او المستدرک وغیره
کښ راغله دے۔

جواب : ددے شبهه جواب دا دے چه دے حدیث کښ د
علماء دوه قوله دی۔ اول د علامه سهوائی دے چه هغه په
صيانة الانسان ص (۱۲۵) کښ فرمائی: دا حدیث
ضعیف دے ځکه ددے په سند کښ (ماهان بن عیسی)
سیء الحفظ دے (وَتَقَّةَ جَمَاعَةٍ وَضَعْفَهُ آخِرُونَ بِسُوءِ حِفْظِهِ
وَكَثْرَةِ أَوْهَامِهِ)

دارنگه ابو جعفر المذنی الانصاری المؤذن پکښ
مجهول راوی دے، (وَقَالَ عَلِيُّ: إِنَّهُ لَا يُعْرَفُ رِوَايَةُ شُعْبَةَ عَنْ
أَبِي جَعْفَرٍ الْمَذْنِيِّ هَذَا وَلَا رِوَايَةَ لِأَبِي جَعْفَرٍ هَذَا عَنْ عُمَارَةَ بْنِ
خُزَيْمَةَ)۔

دے کر په صحابه کرامو او تابعین عظامو کښ نو اوس
څوک چه د هغوی نه روستو يو عمل ایجاد کوی نو دا د
رسول الله ﷺ نه ځان ښه گنړی او د صحابه کرامو او
تابعینو نه ځان اوچت گنړی۔ والله المستعان۔

دا يو څو دلائل ما په جلتی سره د علماء د کتابونو نه
رانقل کړی وو، دے باره کښ ډیر دلائل دی چه هغه لوتی
لوتی علماء ته معلوم دی او د هغوی کتابونه ترے ډک دی،
خصوصاً د احادیثو کتابونه نو هغه ته رجوع پکار ده۔ دا
رساله خو صرف د طالب انصاف دپاره اولیکله شوه او د
هغه جاهلانو د مقابلې دپاره چه هغوی عوام الناس گمراه
کوی نو دا رساله هر مولا او امی ته په آسانی سره فائده
درکوی۔

أَسْأَلُ اللَّهَ سُبْحَانَهُ أَنْ يَقْبَلَهَا مِنِّي وَيَنْفَعَ بِهَا الْمُسْلِمِينَ
آمین۔

۲- دویم قول : شیخ الاسلام ابن تیمیہ پہ فتاویٰ
(۱۶۷/۱) او شیخ محدث البانی پہ صحیح ابن ماجہ،
صحیح الجامع الصغیر، مشکوٰۃ المصابیح کنبن فرمائی :
دا حدیث صحیح دے لیکن ددے نہ پہ مخلوق باندے
استغاثہ کولو استدلال خطاء دے حُکے پدے کنبن خود
ژوندی سپری پہ دعاء وسیلہ شومے دہ لکھ پہ ہغے کنبن داسے
الفاظ دی :

(أَدْعُ اللَّهَ أَنْ يُعَافِيَنِي).

(اے د الله نبی ! د الله نہ اوغوارہ چہ ماروغ کری)

(کذا فی اوضح الاشارة فی الرد علی من اجاز الممنوع
من الزيارة ص (۲۸۱) -

او کلمہ د «یا محمد» نہ خو قرآن کریم منع کریدہ نو د
ہغے جائز کول پدے حدیث چہ ڀیر احتمالات لری د قرآن
خلاف دے۔

بلہ وجہ دا دہ چہ دا آواز مخامخ کرے شومے دے نو پدے
باندے استدلال کول چہ نداء غائب تہ جائز دہ - دا غلطہ
خبرہ دہ، کما فعل البلخی۔

علامہ عبد السلام خضر الشقیری پہ السنن

والمبتدعات (۲۶۰) کنبن لیکمی :

وَحَدِيثُ الْأَعْمَى اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ وَأَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ
الْحَدِيثِ صَحِيحٍ غَرِيبٍ وَهُوَ تَوَسَّلُ بِدُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَدْ
اسْتَجَابَ اللَّهُ دُعَاءَهُ فَرَدَّ بَصَرَ الضَّرِيرِ فَهُوَ مُعْجَزَةٌ لِلنَّبِيِّ عَلَيْهِ
السَّلَامُ عَظِيمَةٌ).

یعنی دے حدیث کنبن د رسول الله ﷺ معجزہ ذکر دہ او
آوازونہ غیر الله تہ پکنبن نشته)۔

او دارنگہ پہ البراہین القاطعة کنبن خلیل احمد لیکنی
دی :

اقول : اس قصہ میں تو خود فخر عالم زندہ اس عالم میں تھے اور آپ ﷺ کے ہی حکم
سے یہ عمل ہوا تھا آپ ﷺ کی خدمت میں ہی حاضر تھے الخ ص (۲۲۲)

د عبارت حاصل دا دے چہ پدے کنبن غائب تہ آواز نہ
شتہ بلکہ رسول الله ﷺ مخامخ وو۔ او د ہغہ پہ حکم
سرہ دا عمل شومے وو۔ اوگورہ التوسل للمحدث الالبانی۔

او ہرچہ «یا محمد» دے نو د ہغے د وئیلو نہ خو مخامخ
او غائبانہ قرآن کریم کنبن منع شومے دہ۔ نو دے حدیث کنبن
ہیخ دلیل نشته پہ جواز باندے۔

او دا حدیث شیخ محمد طاہر پہ «البصائر» کنبن پہ

هغه ظالم وو (کلا وحاشا) او دارنگه عثمان بن حنیف آیا
په توسل بالذوات قائل وو؟ هیچ کله داسه نه ده۔

(انظر التوصل الى حقيقة التوصل ص (۲۳۴ و ۲۳۵)

دارنگه شیخ الاسلام ابن تیمیہ په خپله فتاوی کښ
فرمائی: دا حدیث ضعیف دی (۱/۲۷۵/۲۶۶)

په اوضح الاشارة کښ لیکي:

(إِنَّ هَذَا الْحَدِيثَ مَعْلُولٌ بَعْدَ عَلَلٍ كَمَا ضَعَّفَهَا صَاحِبُ
صَيَانَةِ الْإِنْسَانِ وَشَيْخُ الْإِسْلَامِ ابْنُ تَيْمِيَّةٍ وَذَكَرَ الْعِلَلُ مُفَصَّلَةً
(۲۸۵/۲۸۶)

تولو علماؤ دا حدیث ضعیف گرځوله دی۔

دریمه شبهه:

دا ده چه عبد الله بن عمر رضی اللہ عنہ «یا رسول الله» «وامحمداه»
وئیلے دی کله چه د هغه خپه بودی (میرې) شوی وه لکه
الادب المفرد د بخاری (۲۵۰) کښ راځی او ابن سنی او
نووی په کتاب الاذکار (۲۷۱) کښ راوړی دی۔

ددی شبهه جوابونه دا دی: چه دا حدیث په الادب
المفرد کښ پدی الفاظو نقل دی:

(حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ

پوره تفصیل سره ضعیف کړیدی هلته ئی اؤگوره

(۱۳۵-۱۴۰)

○○○○○○○○

دویمه شبهه:

د دوی دا ده چه یو سرې به عثمان رضی اللہ عنہ خواته دیو حاجت
دپاره راتلو خو هغه به نه پوره کیدونو عثمان بن حنیف
رضی اللہ عنہ ورته دغه دعاء د ضرب البصر اؤ خودله نو حاجت ئی پوره
شو نو دی نه صراحة معلومه شوه چه غائب ته آواز جائز
دی او دا حدیث طبرانی فی الصغیر، جامع الصغیر،
الترغیب والترهیب، مجمع الزوائد، انجاح الحاجة شرح
ابن ماجه (۱۰۰) کښ هم راوړی دی۔

جواب: ددی شبهه جواب دا دی چه دا روایت سنداً
ضعیف دی، پدی روایت کښ یو راوی دی «روح بن
صداق» او هغه ضعیف دی۔

(قَالَ ابْنُ عَدِيٍّ ضَعِيفٌ عِنْدَ الْجُمْهُورِ، وَقَالَ ابْنُ يُونُسَ
يُرْوَى أَحَادِيثٌ مُنْكَرَةً. كَمَا فِي التَّوَصُّلِ ص (۲۳۷)

۲- دارنگه دا روایت د الفاظ او متن په اعتبار هم خطاء
دی ځکه عثمان رضی اللہ عنہ ولې ددی سرې حاجت نه پوره کولو آیا

رَحْمَنُ بْنُ سَعْدٍ قَالَ: حَدَّثْتُ رَجُلًا ابْنُ عُمَرَ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ
كُرَّ أَحَبَّ النَّاسِ إِلَيْكَ فَقَالَ: مُحَمَّدٌ).

د ابن عمر رضی اللہ عنہ خپه بودی (میری) شوه نو چا ورته
وئیل: چه خپل محبوب رایاد کړه یعنی د خپل محبوب
م واخله نو دا تجربه ده چه د محبوب د نوم د یادولو په
مه خپه صحیح کیږي نو هغه د محمد صلی اللہ علیہ وسلم نوم
خستو نو دے روایت کښن آواز په «یا محمد» سره نشته
نه مدد غوختل د غیر الله نه شته او نه پکښن نداء غائب
ه شته او دا قسم روایت پدے الفاظو امام نووی په کتاب
ذکار (۲۷۱) کښن راوړیدے:

(عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ: حَدَّثْتُ رَجُلًا رَجُلًا عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ
بْنُ عَبَّاسٍ: أَذْكَرُ أَحَبَّ النَّاسِ إِلَيْكَ فَقَالَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَهَبَ
مَذْرُوعًا)

(د ابن عباس رضی اللہ عنہ په مجلس کښن دیو سړی خپه بودی
سوه نو ابن عباس رضی اللہ عنہ ورته اوفرمایل، تاته چه څوک
محبوب وی هغه رایاد کړه، هغه محمد صلی اللہ علیہ وسلم رایاد کړو نو
صحیح شو)

نو پدے روایت کښن هم «یا محمد» نشته او نه نداء غائب

ته شته او نه ابن عباس رضی اللہ عنہ دا وئیلی دی:
(اسْتَعِثْ بِأَحَبِّ النَّاسِ)

(مدد او غواړه یا آواز او کړه خپل محبوب ته) ځکه
صحابه کرام د شرك دشمنان وو او د شرك دُعاة (داعیان) نه
وولکېه دا اوسنی اهل بدعت چه گمراهی ته دعوت
ورکوی.

لیکن د دوی شبهه په بل روایت د هیشم بن حنش عن
ابن عمر کښن ده چه په هغه کښن دا لفظ دے (یا محمد) او
هغه په الادب المفرد کښن نشته صرف کتاب الاذکار د
نووی کښن دے چه منقول دے د ابن السنی ص (۶۰) نه.

دهغه جوابونه ډیر دیو دا چه دا نداء شوقیه ده او نداء
شوقیه په نزد د بعض علماؤ جائز ده.

كما في البراهين القاطعة (۲۲۰)

دویم جواب دا دے چه دوه روایتې د ابن عمر د کلمے د
(یا) نه خالی دی او یو روایت کښن (یا) حرف راغلی دے او
هغه روایت ضعیف دے سند ئے دا دے:

(حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ الْبَرْدَعِيِّ حَدَّثَنَا
حَاجِبُ بْنُ سُلَيْمَانَ تَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ تَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي

نو ثابتہ شوه چه دوى استدلال په ضعيف يا موضوع
يا په تاويلی ماويلی باندی وی، نص د قرآن او سنت نه
نشی پیش کول۔ والحمد لله۔

خلورمه شبهه:

نداء د خالد بن الوليد:

لکه البدایه والنهایه کنس راخی (۳۲۴/۶)

(وَنَادَى خَالِدٌ شِعَارَ الْمُسْلِمِينَ وَكَانَ شِعَارُهُمْ يَوْمَئِذٍ يَا
مُحَمَّدَا)۔

دا د مسلمانانو شعار وویعنی د شپه نوم ئه دا ایخودی
وو۔

اول جواب: دا دې چه دا قصه سند نه لری، په یه سنډه
قصو عقیده ثابتول د مسلمان، خصوصاً د عالم کار نه
دی۔

دویم دا چه پدې روایت کنس نداء نشته بلکه دا نوم دې د
شپه پدې کنس استغاثه مطلوب نه ده ځکه که استغاثه او
فرياد مقصود وې نو داسې به ئه وئیلی وې یا محمد
انصرنا) لیکن صحابه کرام والحمد لله پاک وود شرك د
شائپه نه او د هر قسم کلمات موهمه بالشرك نه نو ددې نه

سَحَاقٌ عَنِ الْهَيْثَمِ بْنِ حَنْشٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ
(حدیث) پدې سند کنس هیثم بن حنش مجهول راوی
غله دی۔

دویم محمد بن مصعب دې (قَالَ الْحَافِظُ فِي التَّقْرِيبِ
صَدُوقٌ كَثِيرُ الْغَلَطِ وَفِي تَهْذِيبِ التَّهْذِيبِ عَنِ ابْنِ مَعِينٍ لَيْسَ
سَيِّءٌ وَقَالَ الْبُخَارِيُّ كَانَ ابْنُ مَعِينٍ سَيِّءُ الرَّأْيِ فِيهِ وَقَالَ
نُسَائِيُّ ضَعِيفٌ وَقَالَ ابْنُ جَبَانَ سَاءَ حِفْظُهُ فَقَالَ يُقَلِّبُ
سَانِيْدٌ وَيَرْفَعُ الْمَرَاسِيْلَ لَا يَحْجُوزُ إِلَّا حَتَّاجٌ بِهِ)۔

او دارنگه په دې روایت کنس حاجب بن سلیمان دې۔
(قَالَ الْحَافِظُ فِي تَهْذِيبِ التَّهْذِيبِ قَالَ مَسْلَمَةُ بْنُ قَاسِمٍ
بَادِيَةٌ مُنْكَرَةٌ وَفِي تَقْرِيبِ التَّهْذِيبِ صَدُوقٌ يَهُمُّ مِنَ الْعَاشِرَةِ)
دویم سند ابن سنې ددې روایت داسې راوړې دې:

(أَخْبَرَنِي أَحْمَدُ بْنُ حَسَّانٍ الصُّوفِيُّ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ جَعْدٍ ثَنَا
هَيْثَرُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَعْدِ الْخِ وَفِي هَذَا
سَنَدِ أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ الصُّوفِيُّ وَهُوَ وَإِنْ كَانَ ثِقَةً لَكِنْ
مَوْصِيٌّ صَاحِبُ الْحَدِيثِ الْمُنْكَرِ الَّذِي يَرَوِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ
سَلَى حَمَلًا لِأَبِي جَهْلٍ كَذَا فِي لِسَانِ الْمِيزَانِ (۱۵۲/۱)

هې، البصائر من (۸۴/۱۸۹)۔

رَوَاهُ الْيُهَقِيُّ فِي دَلَائِلِ النُّبُوَّةِ وَالْبُخَارِيُّ فِي التَّارِيخِ الْكَبِيرِ
(۳۰۴) وفتح الباری (۴۱۳) وابن الاثیر فی الکامل
(۵۵۶/۲) والاصابة فی (۱۶۴/۶) الخ

(بلال بن الحارث رضی اللہ عنہ راغے قبر د رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم تہ ئے
آواز اوکړو یارسول الله! باران اوغواړه خپل امت لره نو دے
روایت نه معلومېږي چه یارسول الله وئیل جائز دی)-
د دے جوابونه واوره:

اول دا چه آیا استسقاء به رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم د مړونه کوله
او کۀ نه مونخ به ئے کاوه، هیچرے د مړونه استسقاء
شریعت جائز نه گنېږي-

★ دویم دا چه دے حدیث کښن واقعہ د خوب راځي او
خوب لره په شریعت کښن خۀ حیثیت نشته-

★ دریم دا چه دۀ چه رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم تہ آواز اوکړو آیا
هغه ورلره استسقاء اوکړه؟ نه ئے ده کړے-

دارنگه دے حدیث کښن نور ډیر علل دی چه هغه کتاب
التوصل الی معرفة التوصل المشروع والممنوع
(۲۴۸) ذکر کړی دی- هرچه سند د دے روایت دے نو فتح
الباری کښن داسے الفاظ راځي (جاء رجل) یو سړے راغے چه

استدلال کول د جهلاؤ او د اهل الزیغ طریقہ ده همیشه
پاره مشرکین او مبتدعین او دهریبه د داسے قسم
بجملاتوے سنده قصونه استدلال کوی او د هغه کتابونو
د رسالونه استفاده کوی چه یا مشرک لیکلی وی یا به
سندہ کتاب وی، همیشه له دوی نه دلیل د قرآن او د سنت
سحیحہ غواړه نو دوی به حیران وی او هیڅ جواب به نه
سی درکولے (الحمد لله) چه د داسے قسم مشرکانو په مقابله
سښن الله پاک حق والا پیدا کړل (لِكُلِّ فِرْعَوْنَ مُوسَى) ما چه
رساله لیکله نو ما ته د دے مشرکینو ډیرے درسی رسالے
ملاؤ شوی چه هغه کښن ئے خالص د شرک ثابتولو کوشش
کړے وونو د نهایت غصے په وجه ما دا یو څو کلمات
اجمع کړل چه د مشرکینو زړه پرے اوسوزی-

إِنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ-

پنځمه شبهه:

دا ده چه حدیث د بلال بن الحارث کښن راځي:
(عَنْ مَالِكِ الدَّارِ قَالَ أَصَابَ النَّاسَ قَحْطٌ فِي زَمَنِ عُمَرَ بْنِ
خَطَّابٍ فَجَاءَ بِلَالُ بْنُ الْحَارِثِ إِلَى قَبْرِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ
قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ اسْتَسْقِ لَأُمَّتِكَ فَإِنَّهُمْ قَدْ هَلَكُوا الْحَدِيثُ)

هغه پته نه لږی چه خوك دے روایت د مجهول لره اعتبار
نه شته دارنگه د هغه عمل حجت بالكل نه شی کیدے۔

دویم دا چه كه دا سر په بلال بن الحارث شی نو د هغه په
سند كښ سیف بن عمر الضبی الاسدی دے :

(وَيَقَالُ التَّمِيمِيُّ وَيُقَالُ السَّعْدِيُّ الْكُوفِيُّ وَقَدْ ذُكِرَ هَذَا
لِرَجُلٍ فِي مُصَنَّفِ الْفَتْوحِ وَالرَّدَّةِ مِنَ الْمَجْهُولِينَ وَقَالَ عَبَّاسُ
بْنُ يَحْيَى ضَعِيفٌ، وَقَالَ أَبُو دَاوُدَ: لَيْسَ بِشَيْءٍ وَقَالَ أَبُو حَاتِمٍ
مُتْرُوكٌ، وَقَالَ ابْنُ جَبَانَ مُتَّهَمٌ بِالزُّنْدَقَةِ).

او سیف بن عمر الضبی ډیر ضعیف بلکه زندیق راوی
دے او مجهول هم دے په نزد بعض علماؤ نو دا قسم روایت
لره هیڅ اعتبار نه شته چه د عقیدے یوه مسئله دے په
داسے غلط او ضعیف یا موضوع روایت باندے ثابتہ شی
(التوصل ۲۵۲)

او تاریخ کبیر د بخاری کښ دا روایت داسے راغلی :
(قَالَ عُمَرُ: يَا رَبِّ لَا أَلُو إِلَّا مَا عَجَزْتُ عَنْهُ. قَالَ فِي قَحْطِ)
(ای الله! زه د قوم ډیر رعایت کوم او کوتاهی نه کوم مگر
کوم شی چه زما دوسع نه کیږی نوته ما په هغه مه
رانيسه۔ د قحط په وخت کښ دا خبره کړی و)

نو دا مبتدعین تاریخ کبیر د بخاری هم پیش کوی او
حال دا دے چه په هغه کښ د دوی خه شبهه نشته۔

انظر البصائر للشيخ محمد طاهر (۱۲۸/۱۲۹) مفصلاً
میزان الاعتدال۔

شبهه شبيهه :

دا ده چه یو روایت کښ «يَا عِبَادَ اللَّهِ أَعِينُونِي» راغلی
دی۔ مطلب دا چه کوم شخص نه په صحراء کښ سورلی
ورکه شی یا ترے لار خطاء شی نو داسے دے او وائی چه ای
عباد الله ما سره مدد او کړی نو دده سره به مدد اوشی نو دے
روایت کښ غائب ته آواز شوم دے او دا روایت نووی په
کتاب الاذکار (۲۰۱) کښ راوړی دے۔ مفصلاً۔

د دے شبهه جوابونه دا دی :

(قَالَ فِي مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ (۱۳۲/۱۰) فِي هَذَا الْبَابِ ثَلَاثُ
أَحَادِيثَ أَثْنَانِ ضَعِيفَانِ الْأَوَّلُ عَنْ عُتْبَةَ بْنِ غَزْوَانَ عَنِ النَّبِيِّ
ﷺ قَالَ إِذَا أَضَلَّ أَحَدُكُمْ الْحَدِيثَ رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ وَرِجَالُهُ قَدْ
وُثِّقُوا عَلَى ضَعْفٍ فِي بَعْضِهِمْ إِلَّا أَلَّ يَزِيدُ بْنُ عَلِيٍّ لَمْ يُدْرِكْ
عُتْبَةَ)۔

دا روایت د دوه وجو نه ضعیف دے یو په دے روایت کښ

دوه ضعیف راویان دی۔ دویم دا چه حدیث منقطع دی۔

۲- دویم حدیث: عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِذَا انْفَلَتَتْ ذَابَّةُ الْحَدِيثِ رَوَاهُ أَبُو يَعْلَى وَالتَّطَبَّرَانِي وَفِيهِ مَعْرُوفُ بَنٍ حَسَّانٍ وَهُوَ ضَعِيفٌ (دا حدیث هم ضعیف دی، انظر

هذا التفصيل في التبيان (۱۴۶)

وَقَالَ الذَّهَبِيُّ قَالَ ابْنُ عَدِيٍّ مَعْرُوفُ بَنٍ حَسَّانٍ مُنْكَرُ الْحَدِيثِ وَزَادَ ابْنُ حَجَرٍ فِي اللِّسَانِ مَجْهُولٌ)۔

او دریم حدیث کنب دا قسم الفاظ نشته بلکه په هغه کنب ذکر د ملائکو شوی دی، د غائب یا د مری کوم ذکر په کنب نشته۔ نو د داسے قسم ضعیف روایاتو نه شرک ثابتول او یا په هغه استدلال کول د جاهلانو کار دی۔ دا تفصیل په البصائر کنب هم اؤگوره (۱۹۰/۱۹۲)۔

دارنگه رشید احمد گنگوہی فرمائی: دی کنب نداء مپوته نشته بلکه غائب او مپوته آواز کول شرک دی اؤگوره (۸۹/۸۸/۹۰) دارنگه اؤگوره ضعیف الجامع الصغير للمحدث الالباني ص (۳۸۳) رقم الحديث (۴۴۰) وسلسلة الاحاديث الضعيفة والموضوعة (۶۵۵/۶۵۶) تفصيلاً مع الرد على هؤلاء المشركين باتم تفصيل ووضح

بيان فانظر ذلك فانه هام جداً جرى الله الشيخ الالباني عنا وعن الاسلام ا۔

○○○○○○○○

اوومه شبهه:

دا ده چه کعب بن حمزه په اشعارو کنب «یا محمد» وئیل دی (يَا مُحَمَّدُ يَا مُحَمَّدُ يَا نَصْرَ اللَّهِ أَنْزِلْ)۔

انتهی کذا فی فتوح الشام (۱۹۶) للواقدي۔

دارنگه په بهنسا جنگ کنب د مسلمانانو دا شعار وو (يَا مُحَمَّدُ، يَا مُحَمَّدُ) (يَا نَصْرَ اللَّهِ أَنْزِلْ)۔

فتوح الشام (۲۱۸/۱) للواقدي۔

دده شبهه جواب دا دی چه واقدي مؤرخ دی چه علماؤ د هغه په باره کنب داسے وئیلی دی:

(قَالَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ هُوَ كَذَّابٌ يَقْلِبُ الْأَحَادِيثَ وَقَالَ ابْنُ مَعِينٍ لَيْسَ بِشَقَّةٍ وَقَالَ مَرَّةً لَا يُكْتَبُ حَدِيثُهُ وَقَالَ الْبُخَارِيُّ وَأَبُو حَاتِمٍ مَتْرُوكٌ، وَقَالَ أَبُو حَاتِمٍ وَالنَّسَائِيُّ: يَضَعُ الْحَدِيثَ وَقَالَ الدَّارِقُطَنِيُّ فِيهِ ضَعْفٌ وَقَالَ ابْنُ عَدِيٍّ أَحَادِيثُهُ غَيْرُ مَحْفُوظَةٍ وَالْبَلَاءُ مِنْهُ وَقَالَ ابْنُ الْمَدِينِيِّ يَضَعُ الْحَدِيثَ وَقَالَ إِسْحَاقُ بْنُ الطَّبَّاعِ: رَأَيْتُ الْوَاقِدِيَّ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ يُسِيءُ

اعتبار نشتہ اول بہ دلیل د قرآن او سنت صحیحہ نہ
راوړې بیا بہ تائید کښ احوال پیش کړې او چه ته صرف
اقوال د علماؤ دلیل گرځوې نو دا څه دلیل نشی کیدے۔

دویم دا چه د نابغه په اشعارو کښ دا الفاظ دی

وَيَا قَبْرَ النَّبِيِّ وَصَاحِبِيهِ	أَلَا يَا غَوْنَنَا لَوْ تَسْمَعُونَا
--------------------------------------	---------------------------------------

پدې بیت کښ د قبر نوم اخستل شوې دې او په آخر
کښ دا لفظ دې (لو تسمعوننا) کچرتہ تاسو اوریدل کول
شیء اے قبر د رسول الله او اے قبر د ابوبکر او عمر، نو پدې
روایت کښ رد دې پدې چه غائب او مړی ته آواز کول په
فائدې دی۔

بله دا چه ددې روایت سند په الاستیعاب د ابن عبد البر
(۵۸۶/۳) په حاشیہ د الاصابه کښ نه د ذکر کړې نو په
بے سندہ قصه دین ثابتول د اهل زیغو کار دې، قرآن او
سنت زموږ او ستاسو د عقیدې دپاره کافی دی، دې باب
کښ قصو ته حاجت نشتہ۔

او په مرثیہ د صفیه رضی الله عنها کښ په اشعارو کښ
داسے الفاظ نقل دی :

سَلَاةٌ وَقَالَ ابْنُ رَاهُوِيَهْ هُوَ عِنْدِي مِمَّنْ يَضَعُ الْحَدِيثَ ثُمَّ قَالَ
ذَهَبِي فِي الْمِيزَانِ بَعْدَ مَا ذَكَرَ الْأَقْوَالَ فِيهِ وَاسْتَقَرَّ الْإِجْمَاعُ
عَلَيْ وَهْنِ الْوَاقِدِيِّ۔ مِيزَانُ الْإِعْتِدَالِ (۶۶۲/۴) الی (۶۶۶)
قَالَ ابْنُ حَجَرٍ فِي تَقْرِيبِ التَّهْدِيبِ : الْوَاقِدِيُّ مَتْرُوكٌ مَعَ سَعَةِ
جِه (۳۱۲/۱)

ددې عبارت حاصل دا دې چه د مذکورہ روایاتو نقل
ونکی کذاب دروغجن سرې دے۔

دویم جواب دا دې چه حجت صرف په کلام د الله او په
کادیشو د رسول الله ﷺ کښ دې په بل کس کښ هیڅ
حجت نشتہ۔ دریم دا چه دې روایاتو کښ د الله نه مدد
موختل دی، د رسول الله ﷺ نه پکښ مدد موختل
نسته نو د جاهلانو استدلال پرې صحیح نه دے۔

اتمه شبهه:

اشعار د نابغة الجعدي :

دارنگه اشعار د صفیه رضی الله عنها۔ دارنگه اشعار د
بنب بنت علی دوی پیش کوی چه په بعضو کښ لفظ د
رسول الله وغیره راغلی دے۔

ددې شبهې جوابونه، اول دا چه اشعارو لره دین کښ څه

دویم دا چه سند ددے روایت راوړل پکار دی او هغه کوم دے؟ ځکه چه دین کښ یې سنده خبرو له اعتبار نشته۔
دریم دا چه دا خو مرثیه ده چه د حسین رضی الله عنها په باره کښ وئیلے شوم ده او په مرثیه کښ خطاب کول مقصد نه وی بلکه د ژوندوزړه نرمول مقصد وی، لکه د ابن کثیر په البدایة والنهاية (۸/۲۱۰) کښ دی۔

نو په اشعارو او غیر مسند اقوالو باندے خپل دین بریادول او خپله عقیده او د عوامو مسلمانانو عقیده گنده کول نه دی جائز، آیا تاسو دا نه دی اوریدلی چه په باب د عقیده کښ یقینی دلائلو ته ضرورت دے، او په ظنیاتو او ضعیف روایاتو عقیده نه ثابتیږی۔

بلکه صحیح قول دا دے چه په ضعیف السند حدیث مرفوع باندے یو عمل نه شی مشروع کیدے نو پاتے لا مقطوع او ضعیف او یا شعر او بیت او مرثیه باندے خپل دین ثابتول د جهلاؤ کار دے، هر مسلمان له پکار دی چه د خپل ایمان حفاظت او کړی او د مشرکانو او مبتدعینو په غلطو روایاتو او مزخرفو خبرو دوکه نه شی، ځکه د هرې خبرې تپوس به الله پاک زمونږ او تاسو نه کوی، خصوصاً د

آلَا يَارَسُولَ اللَّهِ كُنْتَ رَجَاءً نَا | وَكُنْتَ بِنَا بَرًّا وَلَمْ تَكْ جَافِيَا

دا حدیث اولاً ضعیف دے، منقطع دے په مینځ د عروۃ بن الزبیر او د صفیه کښ ځکه عروه په سنه (۲۹) کښ پیدا شوم دے او صفیه رضی الله عنها د عروه نه نهه کاله مخکښ وفات شوم ده، کما فی التوصل (۳۲۲/۳۲۴)

دویم دا چه دا روایت مجمع الزوائد (۹/۳۹) کښ راوړے دے او هغه د مرثیې (ستاینې) روایت دے پدے کښ نداء مرض نه وی بلکه صرف تَوَجَّع او تَحَزُّن (غم او خفگان بکاره کول) غرض وی، لکه علماء پدے خبره پوهیږی۔

نو پدے استدلال کول هم غلط دی، او هر چه آواز او شعار د زینب بنت علی دی نو هغه دا دے:

(يَا مُحَمَّدَاهُ، يَا مُحَمَّدَاهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ وَمَلِكُ السَّمَاءِ الْخ
بدایة والنهاية (۸/۱۹۳)

د هغه جواب دا دے چه زینب یوه زنانه ده دهغه قول په ست باندے څه دلیل نه شی کیدے، بلکه قرآن او حدیث نیول پکار دی، نو اے مسلمانانو د هر رطب او یابس مده او اوچ) پسے خپل دین مه تابع کوی۔

ایمان تپوس خو ډیر ضروری دے لکه څرنگ چه ایمان راوړل فرض دی۔

دارنگه د ایمان د جوړیدو او خرابیدو علم هم فرض دے، نو مسلمان بحیثیت مسلمان دے د کلمات شرکيه او بدعيه نه ځان اوساتی، دا وجه ده چه رسول الله ﷺ مونږ ددے الفاظو نه منع کړی یو، چه یو انسان او وائی: (ما شاء الله وشئت) یعنی کله چه د الله خوبه شی او ستا خوبه شی دارنگه (أَنَا فِي حَسْبِكَ) (زه تالره کافی یم) وَمَالِي إِلَّا أَنْتَ (زما نور څوک نشته صرف ته ئی) (وَحَبِثْتُ نَفْسِي) (زما نفس خبیث شو) (وَيَا حَيَّةَ الدَّهْرِ وَرَاعِنَا) (ایه نا امیدی د زمانه او راعنا لفظ) ددے الفاظو د وئیلو نه مونږ منع شوی یو، دارنگه د ټولو موهم الفاظو نه منع راغله ده کما فی رد المحتار والقرطبي (۵۷/۲) والجواب الکافی لابن القيم (۱۲۵)

و سبحانک اللهم وبحمدک اشهد ان لا اله الا انت استغفرک واتوب الیک وصلى الله على نبینا محمد وآله وصحبه وسلم تسليماً کثیراً۔

خاتمه

ددے رساله حاصل دا دے چه دے مذکوره الفاظ شرکيه او بدعيه نه ځان ساتل فرض دی او کوم الفاظ چه موهم د شرک وی اگرکه ستا عقیده د شرک نه ده خو بیا هم ځان ساتل تره پکار دی، بعض د هغه الفاظ موهمه و نه » یارسول الله» وئیل دی که دا چغه د استغاثه دپاره وی نو بیا شرک دے، او دارنگه که غائبانه وی، او که د رسول الله ﷺ په ژوند کښ مخامخ شوی وی نو بعینه ادب او احترام دے، او پس د مرگ نه د قبر په خوا کښ بهترین درود چه متفق علیه روایاتو کښ نقل دے هغه: «اللهم صل على محمد وعلى آل محمد كما صليت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم انك حميد مجيد، اللهم بارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم انك حميد مجيد»۔ (جلاء الافهام)

دا درود وئیل پکار دی او ددے درود نه بل څه ته اعراض

کول نقصان دے، او کة «السلام عليك يا رسول الله» او وائی
 د قبر په خوا کښن نو دا د صحابو نه نقل شته لکه مو طاً
 امام مالک کښن د ابن عمر رضی اللہ عنہما روایت دے چه هغه به داسے
 سلام اچولو کله به چه د سفر نه راغے او د رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم د
 قبر زیارت به ئے کولو، کما فی مجموعة الفتاوی)
 او هر چه کلمه د «یا محمد» ده نو هغه په ټولو طریقو
 سره حرامه ده، کة غائبانه وی او که مخامخ وی او که د قبر
 په خوا کښن وی۔ حکم هغه شرک دے یا بے ادبی ده، دارنگه
 نداء غائب ته د مدد دپاره حرامه ده۔ او کة مدد دپاره نه وی
 نو موهم د شرک ده اولغوه ده او ددے نه اجتناب (پرهیز)
 لازم دے او دا د دین ضروری مسئله ده په ضعیف او
 منگرت روایاتو نه ثابتیږی، او دارنگه په شروحو او
 حواشیو او په مجملاتو نه ثابتیږی، هر مسلمان له د حق
 اتباع پکار ده د ضد او تعصب نه به الله تعالی ته توبه مونږ
 ټول اویاسو۔

وَسُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ
 أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ۔
 تمت يوم الاحد ۲۲/ صفر المظفر سنه (۱۴۱۲ هجرى)
 بعد صلوة العصر
 فى جامعة تعليم القرآن والسنة مسجد حمزة
 رضى الله عنه بيرون گنج گيت بشاور باکستان
 بيراع العبد الضعيف "ابو محمد امين الله" والحمد لله رب
 العالمين.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library